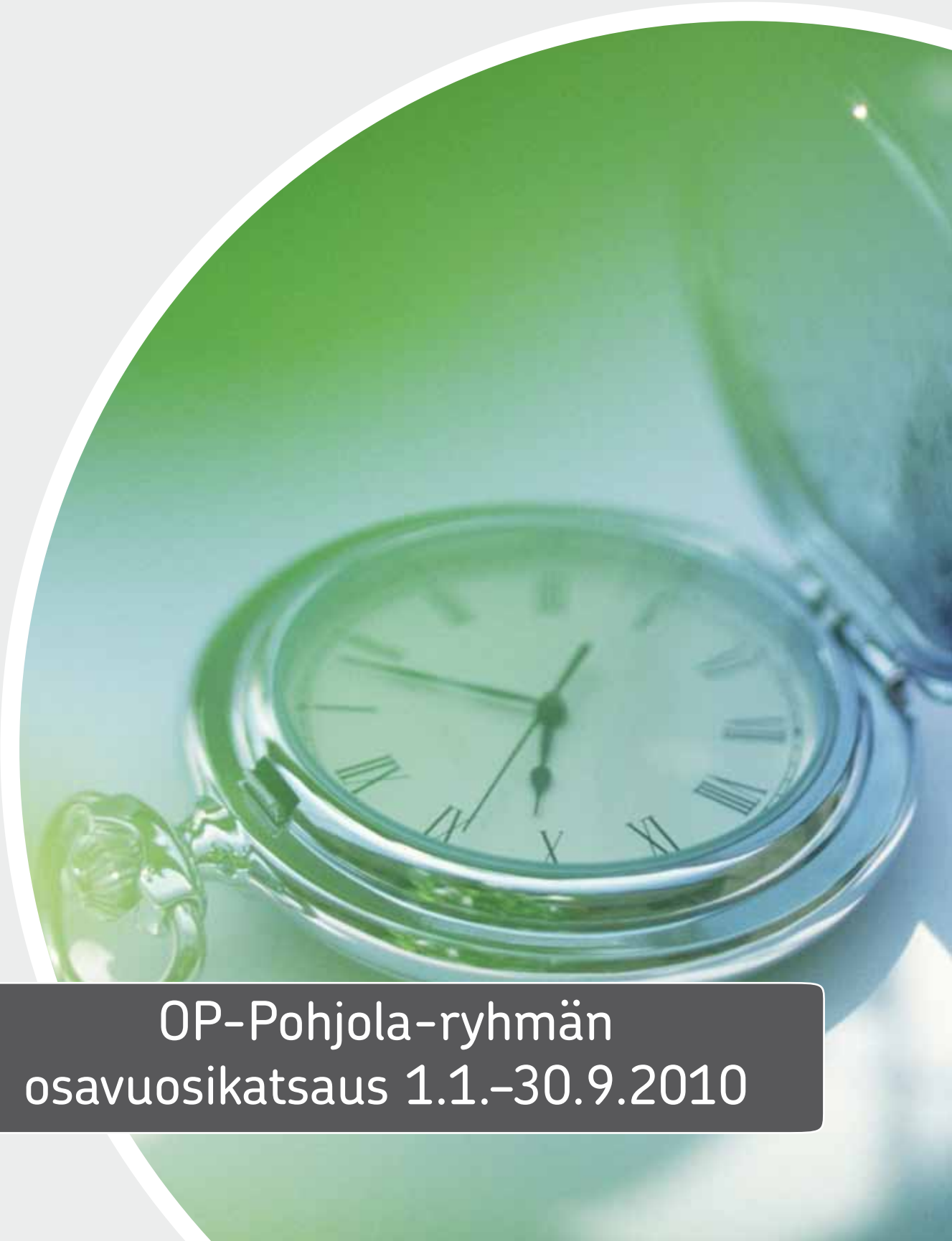

OP-Pohjola-ryhmä

OP-Pohjola-ryhmän
osavuosisikatsaus 1.1.-30.9.2010

OP-Keskus osk
 Yhtiötiedote 3.11.2010 klo 08.00 1(44)
 Tiedoteluokka: Osavuositiedote

OP-Pohjola-ryhmän tammi–syyskuu 2010

- OP-Pohjola-ryhmän tulos oli selvässä kasvussa: tulos ennen veroja oli 438 miljoonaa euroa (393). Kolmannen neljänneksen tulos parani peräti 54 prosenttia vuotta aiemmasta.
- Korkokate on pysynyt samalla tasolla kolmen viimeisen neljänneksen ajan.
- Muut tuotot kasvoivat 26 prosenttia ja luottotappiot pienenevät 15 prosenttia alkuvuoden aikana. Edellisestä neljänneksestä luottotappiot pienenevät 23 prosenttia.
- Syyskuussa tuli täyteen 5 vuotta Pohjola-kaupasta. Ristiinmyynnin tulos on ollut erinomainen; yhteisten asiakkaiden määrä on kasvanut yli 60 prosenttia.
- OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus vahvistui henkivakuutustoiminnassa sekä sijoitusrahastoissa, pysyi ennallaan luotoissa, ja laski talletuksissa. Vahinkovakuutuksessa henkilöasiakkaiden maksutulon voimakas kasvu jatkui.
- Ryhmän vakavaraisuus vahvistui edelleen; vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla oli 12,7 (12,6). Vahva vakavaraisuus tukee ryhmän kilpailuasemaa finanssitoimialan sopeutuessa sääntelyn kiristymiseen.
- Näkymät ovat parantuneet. Vuoden 2010 tuloksen arvioidaan muodostuvan paremmaksi kuin vuonna 2009. Suurimmat epävarmuudet liittyvät sijoitusympäristön ja luottotappioiden kehitykseen.

Pääjohtaja Reijo Karhisen kommentit

Kolmannen neljänneksen tuloksemme oli erittäin hyvä. Se ylitti odotuksemme ja oli samalla paras neljännes vuoden 2007 jälkeen. Myös koko alkuvuoden tuloksemme on ilahduttavan hyvä. Korkokate on kääntymässä nousuun, muiden tuottojen kasvu on vahvaa ja luottotappiokehitys jatkaa laskevalla uralla. Katson vuoteen 2011 levollisin mielin. Olemme vahva suomalainen finanssialan kumppani nykyisille ja uusille asiakkaillemme.

OP-Pohjola-ryhmä on oman tiensä kulkija. Ainutlaatuinen toimintamallimme ja EU:n stressitestissäkin erittäin korkealle noteerattu vakavaraisuutemme on siivittänyt menestystämme. Ryhmämme kyky suunnistaa läpi vaikeiden aikojen on osoittautunut jälleen erinomaiseksi. Olemme nyt vielä vahvempi kuin ennen finanssikriisiä ja taloustaantumaa. Vakavaraisuutemme täyttää jo nyt alustavasti julkistetut entistä kireämmät sääntelyvaatet.

Toimintamme laajentuminen aidoksi finanssiryhmäksi on vakauttanut koko ryhmän tuloskehitystä. Olemme samalla onnistuneet yhdistämään pankki- ja vahinkovakuutusliiketoiminnan uudella ja innovatiivisella sekä asiakkaittemme arvostamalla tavalla. Asiakkaillemme on kertynyt asioinnin keskittämiseen perustuvia asiakasbonuksia alkuvuoden aikana yli 110 miljoonaa euroa. Näitä he ovat hyödyntäneet mm runsaan 800 000 vakuutuslaskun maksamiseen. Olemme vahvasti sitoutuneet pitämään kiinni asiakaslupauksestamme: Tarjoamme parhaat keskittämisedut. Aito osuustoimintaperustamme mahdollistaa tämän meille sekä samalla velvoittaa meidät siihen.

Suomen talous on viime kuukausina kasvanut ripeää vauhtia ja taantumien vaikutukset ovat jääneet pelättyä pienemmiksi. Tämä on erinomaisen hyvä uutinen. Poliittisten päättäjien pöydillä on nyt lukuisia selvityksiä kansakunnan kasvun eväistä. Talouspoliittisessa päätöksenteossa on edessämme superkuukaudet. Tulevan kevään

vaalien jälkeen on laadittava ohjelma, joka linjaa Suomen talouden suuntaviivat pitkälle tulevaisuuteen. Nyt tarvitaan rohkeutta, tarvitaan selvä rytminmuutos. Ei enää selvityksiä, vaan konkreettisia tekoja.

OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 1.1.–30.9.2010

OP-Pohjola-ryhmän avainlukuja

	1–9/2010	1–9/2009	Muutos*	1–12/2009
Tulos ennen veroja, milj. e	438	393	11,3	464
Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta	267	379	-29,5	471
Vahinkovakuutus	84	89	-5,8	102
Henkivakuutus	23	-108		-159
Asiakkaalle myönnettyt bonukset, milj. e	112	106	6,0	142
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,7	6,8	-0,1	5,9
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	10,7	16,4	-5,7	14,7
Kulut/tuotot, % (pankki- ja sijoituspalvelutoiminta)	58	52	5	53
Henkilöstö keskimäärin	12 410	12 670	-2,1	12 632
	30.9.2010	30.9.2009	Muutos*	31.12.2009
Tase, mrd. e	83,0	78,7	5,5	80,4
Vakavaraisuus, %**	12,7	12,3	0,4	12,6
Vakavaraisuus ensisijaisin omin varoin, %**	12,7	12,3	0,4	12,6
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään***	1,70	1,54	0,16	1,58
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,4	0,5	-0,1	0,4
Markkinaosuus, %				
Luottokannasta	32,6	32,6	0,0	32,7
Talletuskannasta	32,7	33,7	-1,0	33,2
Sijoitusrahastojen pääomista	23,6	23,5	0,1	23,4
Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä	21,2	19,9	1,3	20,0
	1–9/2010	1–9/2009	Muutos*	1–12/2009
Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	38,4	23,4	15,0	25,2

* Muutos on esitetty prosenttiyksikkönä lukuun ottamatta tulosta ennen veroja, asiakkaille myönnettyjä bonuksia, tasetta ja henkilöstöä keskimäärin, joissa muutos on esitetty prosenttina, sekä omien varojen suhdetta omien varojen vähimmäismäärään, jossa muutos on esitetty suhdeluvun muutoksena.

** Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan.

*** Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan.

Toimintaympäristö

Kansainvälisen talouden kasvuvauhti hidastui hieman vuoden kolmannella neljänneksellä. Talouskasvu on ollut alueellisesti epätasaista ja jokaisella alueella on omat haasteensa. Yhdysvalloissa kasvua varjostaa asuntomarkkinoiden heikkous ja korkeana pysynyt työttömyys. Euroalueella talousnäkyvät ovat kohentuneet, mutta kasvun arvioidaan silti jäävän hitaaksi muun muassa korkean työttömyyden ja vahvistuneen euron takia. Kehittyvissä talouksissa, kuten Kiinassa, kasvu jatkuu ripeänä.

Suomen talous on jatkanut selvää kasvuaan kuluvan vuoden jälkipuoliskolla, ja ensi vuoden kehitys näyttää verrattain hyvältä. Yritysten suhdannenäkymät olivat alkusyksyllä verraten suotuisat, ja kotitalouksien luottamus ennätysvahvaa. Kasvua tukevat erityisesti viennin ja asuntoinvestointien piristymisen. Parantuneista suhdannenäkymistä kertoo myös työllisten määrän kääntyminen kasvuun vuoden kolmannella neljänneksellä.

Keskuspankkien matalina pysyneisiin ohjauskorkoihin ei kohdistu lähiaikoina nousupaineita. Euroopan keskuspankin odotetaan pitävän ohjauskorkonsa nykytasolla ainakin vuoden 2011 loppupuolelle asti. Luottamus pankkien välisillä markkinoilla on vahvistunut, mikä on vähentänyt keskuspankkirahoituksen tarvetta. Tämä on nostanut hieman lyhyitä markkinakorkoja. EKP pyrkii varmistamaan riittävän likviditeetin markkinoilla muun muassa ostamalla vakaviin velkaongelmiin ajautuneiden valtioiden velkapapereita.

Sijoitusmarkkinoilla valtiolaina- ja talouskasvuhuolien aiheuttamat epävarmuudet laimenivat katsauskauden lopussa. Yrityslainamarkkinoilla vallitsi positiivinen vire. Riskipreemiot kaventuivat erityisesti pankkisektorilla. Keväällä alkanut osakemarkkinoiden globaali lasku katkesi ja mm. Suomessa painorajoitettu OMX Helsinki Cap -indeksi nousi 14 prosenttia kolmannen vuosineljänneksen aikana. Markkinoiden elpyminen käänsi myös sijoitusrahastojen nettomerkinnet kolmannella vuosineljänneksellä positiiviseksi, ja rahastopääomat kasvoivat 6 prosenttia.

Pankkien yhteenlaskettu luottokanta jatkoi tasaista noin 6 prosentin vuosikasvua kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä. Vuoden ensimmäisellä puoliskolla alkanut yritysluottokannan kasvu on tasaantunut syksyä kohden. Kotitalouksille myönnettyjen luottojen kasvu jatkui vakaana kolmannella neljänneksellä. Asuntomarkkinoilla kaupankäynti oli edelleen vilkasta.

Talletuskannan keväällä piristynyt kasvu jatkui tasaisena. Määräaikaistalletusten kasvu kiihtyi kesän aikana käyttelytilien kasvuvauhdin laskiessa. Henkivakuutuksen maksutulo on vahvassa kasvussa kapitalisaatiosopimusten ja yritysten eläkekassoista tehtyjen ryhmäeläkevakuutusten siirtojen myötä.

Vahinkovakuutuksen maksutulon kasvu on tasaantunut noin yhden prosentin tasolle. Maksetut korvaukset kasvavat maksutuloa voimakkaammin. Korvauksia kohottavat poikkeukselliset sääilmiöt ja toisaalta taloudellisen aktiviteetin kasvun myötä lisääntyneet vahingot.

OP-Pohjola-ryhmän tulos ja tase

Tammi–syyskuu

Tulos ennen veroja kasvoi 11 prosenttia ja oli 438 miljoonaa euroa (393)*. Vaikka alhaisena pysynyt korkotaso supisti korkokatetta, pysyivät finanssiryhmän yhteenlasketut tuotot vertailukauden tasolla muiden tuottojen vahvana jatkuneen kasvun ansiosta. Tulos käyvin arvo in ennen veroja oli katsauskaudella 694 miljoonaa euroa, joka on historian toiseksi paras tammi–syyskuun tulos käyvin arvo in laskettuna.

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja supistui vuotta aiemmasta 29 prosenttia lähinnä korkokatteen laskun seurauksena. Vahinkovakuutustoiminnan tulos oli sijoitustoiminnan tuottojen kasvun ansiosta vertailukauden tasolla, vaikka operatiivinen yhdistetty kulusu hde** heikkeni hieman vertailukauden poikkeuksellisen vahvasta tasosta. Operatiivinen yhdistetty kulusu hde oli edelleen hyvällä tasolla eli 88,6 prosenttia (86,7). Henkivakuutustoiminnan tulos oli kasvaneen sijoitustoiminnan tuloksen ansiosta 23 miljoonaa euroa (-108). Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tuotto oli käyvin arvo in 7,3 prosenttia (6,8).

Korkokate oli 679 miljoonaa euroa (825), eli 18 prosenttia alempi kuin vuotta aiemmin. Muut tuotot kasvoivat edelleen voimakkaasti. Ne olivat 930 miljoonaa euroa (737), eli 26 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Pankkitoiminnan sijoitusten ja kaupankäynnin nettotuotot pysyivät kokonaisuutena ennallaan. Palkkiotuotot, 417 miljoonaa euroa (371), olivat erityisesti varallisuudenhoitoon ja maksuliikkeeseen liittyvien palkkioiden kasvun myötä edellisvuotista suuremmat.

Kulut olivat 941 miljoonaa euroa (920). Finanssiryhmän palkat ja palkkiot jäivät hieman vertailukauden tasosta henkilöstömäärän laskettua. Henkilöstökulut kokonaisuutena kasvoivat kuitenkin 1,9 prosenttia eläkekustannusten 15 miljoonan euron kasvun seurauksena. Muut kulut kasvoivat 2,8 prosenttia lähinnä tietojärjestelmistä tehtyjen kertapoistojen seurauksena.

Omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille maksetut bonukset kasvoivat 6 prosenttia ja olivat 112 miljoonaa euroa (106).

Katsauskaudella kirjattiin tulosta heikentäviä arvonalentumisia ja käyvän arvon muutoksia yhteensä 233 miljoonaa euroa (350). Näistä 29 miljoonaa euroa kirjattiin vahinkovakuutuksen ja 69 miljoonaa euroa henkivakuutustoiminnan nettotuottoihin, 108 miljoonaa euroa saamisen arvonalentumisiin sekä 26 miljoonaa euroa muihin tuloslaskelmaeriin. Nettomääräiset arvonalentumiset lainoista ja saamisista olivat edelleen varsin matalalla tasolla eli 0,25 prosenttia luotto- ja takauskannasta (0,31). Lopullisia luottotappioita kirjattiin 50 miljoonaa euroa (17) ja arvonalentumisia 109 miljoonaa euroa (155). Valtaosa luottotappioista kirjattiin yritys vastuista. Palautuksia vanhoista arvonalentumisista ja arvonalentumiskirjausten peruutuksia oli yhteensä 50 miljoonaa euroa (45).

* Suluissa on vertailuluk u vuodelta 2009. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi–syyskuun 2009 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2009) luku.

** Yhdistetty kulusu hde ilman liiketoimintasegmenttiin kohdistettuja poistoja Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä ja ilman laskuperusteiden muutoksen vaikutusta.

Tulosanalyysi

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, milj. e	Muutos, %	1–12/2009
Tulos ennen veroja	438	393	45	11,3	464
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	256	546	-289	-53,0	677
Tulos käyvin arvo in ennen veroja	694	939	-245	-26,1	1 140
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,7	6,8		-0,1*	5,9
Oman pääoman tuotto käyvin arvo in, %	10,7	16,4		-5,7*	14,7
Tuotot					
Korkokate	679	825	-146	-17,7	1 070
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	309	302	8	2,5	396
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	62	-89	150		-120
Palkkiotuotot, netto	417	371	47	12,6	496
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	72	76	-4	-5,5	103
Liiketoiminnan muut tuotot	68	76	-8	-10,2	104
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	1	1	79,2	1
Muut tuotot yhteensä	930	737	193	26,2	981
Tuotot yhteensä	1 608	1 561	47	3,0	2 051
Kulut					
Henkilöstökulut	477	468	9	1,9	622
Muut hallintokulut	225	223	2	0,7	310
Liiketoiminnan muut kulut	239	228	11	4,9	316
Kulut yhteensä	941	920	21	2,3	1 248
Arvon alentumiset saamisista	108	127	-19	-15,2	179
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille					
Bonukset	112	106	6	6,0	142
Osuus- ja lisäosuuspääoman korot	9	15	-6	-37,6	18
Palautukset yhteensä	122	121	1	0,5	160

* prosenttiyksikköä

OP-Pohjola-ryhmän tase oli syyskuun lopussa 83 miljardia euroa (80,4). Saamiset asiakkailta olivat 55,7 miljardia euroa (53) ja talletukset 35,4 miljardia euroa (34,6). Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat laskivat 2,4 prosenttia 19,5 miljardiin euroon (19,9). OP-Asuntoluottopankki Oyj:n 1 miljardin euron kiinteistövakuudellisen viiden vuoden velkakirjaemission lisäksi Pohjola Pankki Oyj teki kansainvälisille markkinoille katsauskaudella kolmen, viiden ja seitsemän vuoden mittaiset, yhteensä 2,2 miljardin euron suuriset joukkovelkakirjalainaemissiot.

Oma pääoma kasvoi 7,2 prosenttia 6,6 miljardiin euroon (6,2) lähinnä katsauskauden tuloksen ja omaisuuserien arvonnousujen myötä.

Laskennallisella verolla oikaistu käyvän arvon rahasto oli 135 miljoonaa euroa (-54). Kolmannella vuosineljänneksellä käyvän arvon rahasto kasvoi 134 miljoonaa euroa lähinnä sijoitusten markkina-arvojen kasvun seurauksena. Rahaston kasvuun katsauskaudella vaikuttivat myös tulosvaikutteiset arvonalentumiskirjaukset sekä omaisuuserien realisoinnit. Käyvän arvon rahastosta on kirjattu tulosvaikutteisesti ne arvonnousut, jotka ovat johdon harkinnan mukaan täyttäneet arvonalennusten edellytykset. Katsauskaudella näitä tulosvaikutteisia sijoitusten arvonalentumisia on kirjattu yhteensä 122 miljoonaa euroa (211).

Osuuspankkien omistajajäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasijoitukset olivat syyskuun lopussa 763 miljoonaa euroa (750).

Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous päätti 26.3.2010, että yhtiö maksaa vuodelta 2009 osinkoa 0,34 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,31 euroa K-sarjan osakkeelle. Päätöksen mukaan osingoiksi muodostui yhteensä 107 miljoonaa euroa (45).

Heinä–syyskuu

Kolmannen vuosineljänneksen tulos ennen veroja kasvoi 54 prosenttia vertailukaudesta ja oli 172 miljoonaa euroa (112). Tuotot yhteensä kasvoivat 12 prosenttia lähinnä henkivakuutuksen nettotuottojen kasvun seurauksena. Henkivakuutuksen nettotuotot olivat 15 miljoonaa euroa (-60). Kulut kasvoivat 18 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut olivat vertailukauden tasolla. Arvonalentumiset saamisista olivat 31 miljoonaa euroa eli 22 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Käyvän arvon rahasto (brutto) kasvoi 181 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin kasvoi 368 miljoonaa euroa. Tulosvaikutteisia sijoitusten arvonalentumisia kirjattiin kolmannella vuosineljänneksellä 34 miljoonaa euroa.

Heinä–syyskuun korkokate oli edellisen vuosineljänneksen tasolla. Saamisten arvonalentumiset olivat 8,9 miljoonaa euroa pienemmät kuin huhti–kesäkuussa. Henkivakuutuksen nettotuotot supistuivat edellisestä vuosineljänneksestä. Tulos ennen veroja oli 35 miljoonaa euroa suurempi kuin edellisellä vuosineljänneksellä. Käyvin arvoon laskettu tulos ennen veroja nousi 353 miljoonaan, kun se edellisellä vuosineljänneksellä oli 0 miljoonaa euroa.

Kolmannen vuosineljänneksen tulosanalyysi

Milj. e	7–9/ 2010	7–9/ 2009	Muutos, %	4–6/ 2010	Muutos, %
Tulos ennen veroja	172	112	53,7	137	25,3
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	181	368	-50,8	-137	
Tulos käyvin arvoon ennen veroja	353	480	-26,4	0	
Oman pääoman tuotto (ROE), %	7,7	5,8	2,0*	6,4	1,3*
Oman pääoman tuotto käyvin arvoon, %	15,9	24,2	-8,3*	0,0	15,9*
Tuotot					
Korkokate	226	256	-11,8	228	-0,9
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	119	113	5,3	113	5,5
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	15	-60		32	-51,6
Palkkiotuotot, netto	135	120	12,7	139	-3,2
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	26	30	-14,4	10	
Liiketoiminnan muut tuotot	19	23	-15,6	23	-14,2
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	1	13,4	0	
Muut tuotot yhteensä	315	226	39,9	316	-0,5
Tuotot yhteensä	541	483	12,2	545	-0,6
Kulut					
Henkilöstökulut	142	142	0,1	171	-16,9
Muut hallintokulut	70	67	5,2	80	-11,7
Liiketoiminnan muut kulut	86	71	20,6	75	13,4
Kulut yhteensä	298	280	6,5	326	-8,6
Arvonalentumiset saamisista	31	52	-41,3	40	-22,5
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille					
Bonukset	38	36	6,0	37	1,6
Osuus- ja lisäosuuspääoman korot	2	3	-9,9	4	-45,1
Palautukset yhteensä	41	39	4,9	42	-3,3

*prosenttiyksikköä

Vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmälle lasketaan kaksi erilaista vakavaraisuussuhdelukua. Ryhmän toiminta perustuu heinäkuun 2010 alussa voimaan tulleeseen lakiin talletuspankkien yhteenliittymistä. Katsauskauden alussa ryhmän toimintaa sääтели vielä lain osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista säännökset. Muutoksella ei ole olennaista vaikutusta ryhmän toimintaan.

Lain yhteisvastuu- ja yhteisturvasäännösten vuoksi osuuspankkien yhteenliittymälle on asetettu omien varojen vähimmäismäärä, joka lasketaan luottolaitostoiminnasta annetun lain vakavaraisuutta koskevien säännösten mukaan. Osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP-Keskus osk eli OPK), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Vaikka OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulukaan osuuspankkien yhteenliittymään, on niihin tehdyillä sijoituksilla merkittävä vaikutus luottolaitosten vakavaraisuussäännösten mukaisesti laskettuun vakavaraisuuteen. Tästä vakavaraisuudesta käytetään termiä osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus.

OP-Pohjola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymille on säädetty oma vakavaraisuusvaatimus.

Kummankin vakavaraisuussäännösten mukaan tarkasteltuna OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky on vahva.

OP-Pohjola-ryhmä siirtyy luottoriskin pääomavaatimuksen laskennassa vaihteittain sisäisten luottoluokitusten menetelmään. OP-Pohjola-ryhmä käyttää Pohjola Pankki Oyj:n yritys- ja yhteisöasiakkaiden vastuiden luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmää. Muiden vastuiden osalta tavoitteena on siirtyä sisäisten luottoluokitusten menetelmään syyskuussa 2011, johon saakka luottoriskin pääomavaade näiden erien osalta lasketaan standardimenetelmällä. Sisäisten luokitusten menetelmän käyttö pienentää OP-Pohjola-ryhmän pääomavaadetta, mutta verrattuna standardimenetelmään se lisää pääomavaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille. Markkinariskien osalta OP-Pohjola-ryhmä jatkaa standardimenetelmän käyttöä. Operatiivisten riskien osalta siirrytään standardimenetelmän käyttöön vuoden 2010 viimeisellä neljänneksellä. Muutos tulee pienentämään operatiivisen riskin pääomavaatimusta lähes 20 prosenttia eli noin 55 miljoonaa euroa.

Finanssikriisin seurauksena pankkien vakavaraisuussäännöksiä ollaan tiukentamassa. Muutoksilla pyritään mm. parantamaan omien varojen laatua sekä vähentämään pääomavaateen syklistyyttä ja asettamaan määrällisiä rajoitteita likviditeettiriskille. Vuosien 2012–2018 aikana voimaan tuleviksi suunnitellut muutokset ovat vielä valmisteluvaiheessa eikä niiden mahdollisia vaikutuksia kyeta täysin arvioimaan. OP-Pohjola-ryhmän nykytulkintojen pohjalta tekemän analyysin mukaan uudet vakavaraisuusvaatimukset kyetään täyttämään kaikissa vaihtoehdoissa. OP-Pohjola-ryhmän näkökulmasta merkittävimmät muutokset uusissa säännöksissä liittyvät vakuutusyhtiösijoitusten ja lisäosuuspääoman käsittelyyn vakavaraisuuslaskennan omissa varoissa, vähimmäisomavaraisuusasteeseen sekä likviditeettiriskivaatimuksiin.

Osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuus sekä ensisijaisilla omilla varoilla laskettu vakavaraisuussuhde olivat molemmat syyskuun lopussa 12,7 prosenttia, eli hieman paremmalla tasolla kuin vuodenvaihteessa. Lakisääteinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja vakavaraisuudelle ensisijaisilla omilla varoilla 4 prosenttia.

Omat varat ja vakavaraisuus

<i>Milj. e</i>	30.9.2010	31.12.2009	<i>Muutos, milj. e</i>	<i>Muutos, %</i>	30.9.2009
Omat varat					
Ensisijaiset omat varat	5 420	5 227	193	3,7	5 124
Toissijaiset omat varat	-	-			-
Omat varat yhteensä	5 420	5 227	193	3,7	5 124
Riskipainotetut erät yhteensä	42 768	41 480	1 289	3,1	41 521
Omien varojen vaade					
Luotto- ja vastapuoliriski	3 105	3 005	100	3,3	3 003
Markkinariski	34	36	-2	-5,6	42
Operatiivinen riski	282	277	5	1,8	277
Yhteensä	3 421	3 318	103	3,1	3 322
Vakavaraisuussuhde, %	12,7	12,6		0,1*	12,3
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	12,7	12,6		0,1*	12,3

* prosenttiyksikköä

Ensisijaiset omat varat olivat syyskuun lopussa 5 420 miljoonaa euroa (5 227). Katsauskauden tulos arvioidulla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin. Katsauskauden aikana OP-Pohjola-ryhmän ensisijaiset omat varat kasvoivat 3,7 prosenttia. Pääomaintojen suhde ensisijaisiin omiin varoihin ennen vähennyseriä oli syyskuun lopussa 3,2 prosenttia (3,2). Ensisijaisiin omiin varoihin ei ole luettu sitä omien pääomien kasvua, joka on aiheutunut IFRS:n mukaisesta eläkevastuiden ja niiden katteena olevien omaisuuserien arvostamisesta sekä sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta.

Toissijaiset omat varat olivat katsauskauden lopussa erään kohdistuvien vähennysten jälkeen nolla. Kyseiset vähennykset ylittivät toissijaiset omat varat 32 miljoonaa euroa (251), joka on vähennetty ensisijaisista omista varoista. Omiin varoihin sisältyvä konsolidointiryhmän käyvän arvon rahasto oli 3 miljoonaa euroa (14).

Ensi- ja toissijaisista omista varoista puoliksi vähennettävät sijoitukset vakuutusyhtiöihin olivat katsauskauden lopussa 2 316 miljoonaa euroa (2 341). Odotettujen tappioiden ja arvonalentumisten alijäämänä omista varoista on vähennetty 143 miljoonaa euroa. Finanssivalvonnan antamien poikkeuslupien perusteella OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen tekemiä sijoituksia Pohjola Capital Partners Oy:n hallinnoimiin pääomarahastoihin on käsitelty vakavaraisuuslaskelmassa elinkeinoyhteisöön tehdyn osakesijoituksen tavoin.

Omien varojen vaade oli syyskuun lopussa 3 421 miljoonaa euroa (3 318). Katsauskauden aikana omien varojen vaade kasvoi 3,1 prosenttia. Merkittävin kasvuun vaikuttanut tekijä oli luotto- ja takauskannan pääomavaateen kasvu.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus lasketaan konsolidointimenetelmän mukaisesti. Siinä ryhmittymän taseen mukaisiin omiin pääomiin lisätään sellaisia pankki- tai vakuutusalan säännösten mukaisia omiin varoihin luettavia eriä, jotka eivät sisälly omiin pääomiin. Omiin varoihin ei voida sisällyttää eriä, jotka eivät ole käytettävissä muiden ryhmittymään kuuluvien yritysten tappioiden kattamiseksi.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä muodostuu luottolaitosten konsolidoidusta omien varojen vaateesta ja vakuutusyhtiöiden yhteenlasketuista toimintapääomien vähimmäisvaatimuksista.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP-Pohjola-ryhmän omat varat ylittivät syyskuun lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 2 679 miljoonalla eurolla (2 121).

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omiin varoihin ei ole luettu vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärää. Syyskuun 2010 lopussa vahinko- ja henkivakuutuksen verovelalla vähennetty yhteenlaskettu tasoitusmäärä oli 344 miljoonaa euroa. Tasoitusmäärä toimii vakuutusyhtiöiden puskurina runsasvahinkoisia vuosia varten ja se on siten osa finanssiryhmän tosiasiallista tappiopuskuria. Laki talletuspankkien yhteenliittymistä tuli voimaan 1.7.2010 ja sen myötä Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) tasoitusmäärä verovelalla vähennettynä, 207 miljoonaa euroa, luetaan luottolaitossektorin toissijaisiin omiin varoihin.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus:

<i>Milj. e</i>	<i>30.9. 2010</i>	<i>31.12. 2009</i>	<i>Muutos, milj. e</i>	<i>Muutos, %</i>	<i>30.9. 2009</i>
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	6 632	6 187	445	7,2	6 042
Toimialakohtaiset erät	1 857	1 843	14	0,8	1 852
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 061	-1 084	23	-2,1	-1 096
Tasoitusmäärä	-344	-527	183	-34,7	-521
Muut omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-599	-627	28	-4,5	-618
Ryhmittymän omat varat yhteensä	6 485	5 792	693	12,0	5 659
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade	3 421	3 300	122	3,7	3 303
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade	385	371	14	3,7	368
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	3 806	3 671	135	3,7	3 671
Ryhmittymän vakavaraisuus	2 679	2 121	558	26,3	1 988
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä)	1,70	1,58		0,12*	1,54

* Suhdeluvun muutos

Riskiasema

OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky säilyi katsauskaudella vahvana ja muutokset riskiasemassa olivat vähäisiä. Luottoriskiasemassa jo keväällä tapahtunut käänne parempaan vahvistui. Ryhmän likviditeettitilanne säilyi hyvänä. Sijoitustoiminnan tuotot paranivat suotuisan markkinakehityksen ansiosta.

OP-Pohjola-ryhmän saamisten arvonalentumiset ovat kääntyneet laskuun Suomen suhdannetilanteen paranemisen myötä. Myös järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia oli syyskuun lopussa vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Bruttomääräisten arvonalentumisten suhde luotto- ja takauskantaan oli 0,36 prosenttia (0,42). Lisääntyneiden arvonalentumisten palautusten ansiosta nettomääräiset arvonalentumiset laskivat katsauskaudella vuositasoiseksi muutettuna 0,25 prosenttiin luotto- ja takauskannasta (0,31). OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia syyskuun lopussa 259 miljoonaa euroa (223), mikä oli 0,4 prosenttia (0,4) luotto- ja takauskannasta. OP-Pohjola-ryhmän yritys vastuista 49 prosenttia (49) kuuluu 12 pääluokkaan jaetussa luottosalkussa viiteen parhaimpaan luottoluokkaan (ns. investointitaso).

OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja maksuvalmiustilanne säilyi katsauskaudella hyvänä. Sekä OP-Pohjola-ryhmän lyhytaikainen että pitkäaikainen varainhankinta onnistuivat ryhmän hyvän luottokelpoisuuden ansiosta katsauskaudella hyvin. OP-Pohjola-ryhmän keskusrahallaitoksena toimiva Pohjola Pankki laski kansainvälisille markkinoille liikkeeseen ensimmäisellä neljänneksellä kolmen ja viiden vuoden mittaiset yhteensä 1,5 miljardin euron emissiot ja kolmannella neljänneksellä yhden seitsemän vuoden mittaisen 750 miljoonan euron emission. Toisella neljänneksellä ryhmän kiinnitysluottopankki OP-Asuntoluottopankki laski liikkeeseen viiden vuoden mittaisen 1 miljardin euron emission.

OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireserviin luettavia rahoitusvaroja oli syyskuun lopussa 11,8 miljardia euroa (13,9). Likviditeettireservi ja OP-Pohjola-ryhmän likviditeetin hallintastrategiaan sisältyvän varautumissuunnitelman mukaiset keinot riittävät turvaamaan ryhmän maksuvalmiuden ryhmän uhkaskenaariossa vähintään 24 kuukaudeksi.

Muut markkinariskit muodostuvat hinta-, korko- ja valuuttakurssiriskistä. Vakuutustoiminnassa markkinariskiä sisältyy sekä vastuuelkaan että sijoituksiin. Vahinkovakuutustoiminnan sijoitusvarallisuus oli syyskuun lopussa 3 miljardia euroa (2,9) ja henkivakuutustoiminnan 4,5 miljardia euroa (4,1). Vakuutustoiminnan sijoitusvarallisuuden jakaumasta ja tuotosta sekä vastuuelasta on kerrottu tarkemmin tämän osavuositarkastuksen liiketoimintasegmenttejä koskevassa osuudessa.

Luottoluokitukset ovat seuraavat:

<i>Luokituslaitos</i>	<i>Lyhytaikainen varainhankinta</i>	<i>Pitkäaikainen varainhankinta</i>
Fitch Ratings (OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola)	F1+	AA-
Standard & Poor's (Pohjola)	A-1+	AA-
Moody's (Pohjola)	P-1	Aa2

Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-Pohjola-ryhmälle että Pohjolalle. OP-Pohjola-ryhmän taloudellisella asemalla on huomattava vaikutus myös pelkästään Pohjolalle annettaviin luottoluokituksiin.

Standard & Poor'sin Pohjolaa koskevat luottokelpoisuusnäkymät ovat vakaat, Fitchin pitkäaikaisen varainhankinnan luottoluokitusnäkymät ovat negatiiviset ja Moody'sin luottoluokitusten näkymät ovat negatiiviset.

Keskeinen syy negatiivisiin näkymiin oli Suomen talustilanteen nopea heikkeneminen vuonna 2009 ja sen mahdolliset vaikutukset Pohjolalle ja OP-Pohjola-ryhmälle, joiden liiketoiminta on keskittynyt Suomeen.

OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet

Ryhmätasolle on asetettu pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet riskinkantokyvyille, kannattavuudelle ja tehokkuudelle. OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet on määritelty siten, että ne turvaavat finanssiryhmän toimintaedellytykset. Niitä ei ole mukautettu vallitsevaan taloudelliseen toimintaympäristöön.

Vakavaraisuudelle ja toiminnan tehokkuudelle asetetut tavoitteet saavutettiin katsauskaudella. Ryhmän kannattavuus alittaa pitkän aikavälin tavoitetason.

OP-Pohjola-ryhmän menestysmittarit:

	<i>9/2010</i>	<i>9/2009</i>	<i>Tavoite</i>
RAVA-vakavaraisuus	1,70	1,54	1,5
Taloudellisen pääoman tuotto, % (12 kk liukuva)	12,8 %	10,5 %	17 %
Tuottojen ja kulujen kasvuero, %-yks. (12 kk liukuva)	5,1 %-yks.	-4,9 %-yks.	> 0 %-yks.

OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 218 osuuspankkia (220), OPK-konserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö.

Kiukaisten ja Hinnerjoen osuuspankit sulautuivat 31.5.2010 Euran Osuuspankkiin.

Kuopion, Iisalmen ja Varkauden Osuuspankit ovat päättäneet sulautua ja muodostaa kombinaatiofuusiolla uuden Pohjois-Savon Osuuspankin 31.12.2010. Nilsiän ja Koillis-Savon Osuuspankit muodostavat kombinaatiofuusiolla uuden Koillis-Savon Osuuspankin 30.11.2010. Kestilän ja Rantsilan Osuuspankit muodostavat kombinaatiofuusiolla uuden Siikalatvan Osuuspankin 31.3.2011. Pälkäneen ja Kuhmalahden Osuuspankit ovat päättäneet sulautua Kangasalan Osuuspankkiin 31.12.2010.

OPK:n hallintoneuvosto on 14.6.2010 tehnyt periaatepäätöksen ryhmän keskusyhteisönä toimivan OPK:n rakenneuudistuksesta. Uudistuksessa OP-Pohjola-ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittäminen ja tuottaminen eriytetään keskusyhteisöstä erilliseen palveluyhtiöön 1.1.2011. Muutoksella selkiytetään keskusyhteisön nykyistä roolia toisaalta ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana yhteisönä ja toisaalta keskitettyjen palveluiden tarjoajana.

Pohjola Vakuutus Oy ja Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö suunnittelevat yhdistymistä. Yhtiöiden hallitukset ovat 28.9.2010 hyväksyneet yhteisen sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö sulautuisi Pohjola Vakuutus Oy:öön. Mikäli yhtiöiden ylimääräiset yhtiökokoukset hyväksyvät sulautumissuunnitelman, yhtiöt sulautuvat yhtiökokouksille tehtävän esityksen mukaisesti.

Pohjolaan kuuluvan pääomasijoitusyhtiö Pohjola Capital Partners Oy:n koko osakekanta on päätetty myydä sen toimivalle johdolle. Kauppa on tarkoitus saattaa loppuun joulukuussa 2010. Pohjola Capital Partners Oy muuttaa järjestelyn toteututtua nimensä Vaaka Partners Oy:ksi. Yhtiön sijoitustoiminta sekä nykyisten pääomasijoitusrahastojen hallinnointi jatkuvat omistujajärjestelyn jälkeen ennallaan. Myynnillä ei ole olennaista vaikutusta ryhmän tilinpäätökseen.

Omistajajäsenet ja asiakkaat

Osuuspankeilla oli syyskuun lopussa 1 292 000 omistajajäsentä eli 35 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Osuuspankeilla ja pääkaupunkiseudulla toimivalla Helsingin OP Pankki Oyj:llä oli syyskuun lopussa yhteensä 1 119 000 OP-bonusasiakasta.

Pankkipalvelujen käytön keskittämisestä OP-bonusasiakkaille kertyneiden bonusten arvo oli yhteensä 112 miljoonaa euroa eli 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Omistajajäsenille kertyneet bonukset on kirjattu OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelmassa erään "Palautukset omistajajäsenille". OP-bonusasiakkaat käyttivät tammi-syyskuussa bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 56 miljoonaa euroa (51) ja Pohjolan vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 40 miljoonaa euroa (42). Bonuksia käytettiin yli 801 000 vakuutuslaskuun. Näistä 17 prosenttia maksettiin kokonaisuudessaan bonuksilla.

OP-Pohjola-ryhmän asiakasmäärä Suomessa oli syyskuun lopussa 4 152 000. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 733 000 ja yritysasiakkaiden määrä 419 000. Suomessa pankki- ja vahinkovakuutus toiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ristiinmyynnin seurauksena edellisvuoden syyskuusta 104 000:lla 1 147 000:een.

Pohjolan etuasiakastalouksien määrän strateginen tavoite toteutui. Etuasiakastalouksien määrä kasvoi vuodessa 42 600:lla ja oli syyskuun lopussa 455 000. Yli puolet etuasiakastalouksista on keskittänyt pankkiasiointinsa osuuspankkeihin.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa oli syyskuun lopussa 12 310 henkilöä (12 504). OP-Pohjola-ryhmän henkilöstörahastoon kuuluu noin 94 prosenttia OP-Pohjola-ryhmän henkilöstöstä. OP-Henkilöstörahaston rinnalla käytössä on myös johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä.

OPK:n hallinto

OPK on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö, OPK-konsernin emoyhteisö sekä OP-Pohjola-ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa oleva yritys. OPK toimii koko OP-Pohjola-ryhmän kehittämis- ja palvelukeskuksena, strategisena omistusyhteisönä sekä ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

OPK:n osuuskunnan kokous pidettiin 26.3.2010. OPK:n hallintoneuvostoon valittiin vuonna 2013 päättyväksi kaudeksi erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen asianajaja Pekka Ahvenjärvi, tuotejohtaja Ola Eklund, liikuntaneuvos Paavo Haapakoski ja maanviljelijä Bo Storsjö. Uusina jäseninä hallintoneuvostoon valittiin suunnittelija Hannu Simi ja lehtori Mervi Väisänen. Lisäksi vuonna 2012 päättyväksi kaudeksi valittiin hallintoneuvostoon sairaanhoitopiirin johtaja Matti Pulkkinen. Kesäkuussa toimitusjohtaja Olli Lehtilä erosi hallintoneuvoston jäsenyydestä tultuaan valituksi OPK:n tytäryhtiön Helsingin OP Pankki Oyj:n toimitusjohtajaksi. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 32 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen liikuntaneuvos Paavo Haapakosken. Varapuheenjohtajiksi valittiin professori Jaakko Pehkonen ja toimitusjohtaja Jukka Hulkkonen.

OPK:n ja OP-Pohjola-ryhmän tilintarkastajaksi tilivuodeksi 2010 valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab.

OPK:n hallintoneuvosto teki 14.6.2010 muutoksia OPK:n johtokunnan kokoonpanoon. Uusina johtokunnan jäseninä aloittivat viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, strategiajohtaja Tom Dahlström ja riskienhallintojohtaja Erik Palmén. Kaksi viimeksi mainittua aloittavat ensin varajäseninä ja OPK:n sääntömuutoksen jälkeen 1.1.2011 varsinaisina jäseninä. Uuden palveluyhtiön toimitusjohtajaksi siirtyvä Harri Nummela jättää johtokunnan vuoden vaihteessa. Johtokunnan jäsen Erkki Böös siirtyi 14.6.2010 alkaen palveluyhtiön johtoryhmän jäseneksi. Heikki Vitie jatkaa johtokunnassa hallintojohtajana 2012 helmikuun loppuun, jolloin hän jää oman suunnitelmansa mukaisesti eläkkeelle.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OPK tytäryrityksineen vastaa OP-Pohjola-ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. Näistä kustannuksista taseeseen aktivoituja ICT-investointeja oli katsauskaudella 26 miljoonaa euroa (32). Investoinneista 18 miljoonaa euroa (21) kohdistuu pankki- ja sijoitustoimintaan, 5 miljoonaa euroa (7) vahinkovakuutukseen ja 2 miljoonaa euroa (5) henkivakuutukseen.

Yhteisvastuu ja -turva

Yhteenliittymälainsäädännön mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP-Keskus osk eli OPK), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti. OPK ja sen jäsenpankit vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista. OPK:n jäseniä olivat katsauskauden lopussa OP-Pohjola-ryhmän 218 osuuspankkia sekä Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj. OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu yhteisvastuun piiriin.

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja eli osuuspankkeja, Pohjola Pankki Oyj:tä, Helsingin OP Pankki Oyj:tä sekä OP-Kotipankki Oyj:tä pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Myös sijoittajien korvausrahostoa koskevan lainsäädännön mukaan OP-Pohjola-ryhmää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä kokonaisuutena.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

OP-Keskus osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous 20.10.2010 päätti muuttaa osuuskunnan toiminimen OP-Pohjola osk:ksi. Kokous päätti myös johtokunnan jäsenten määrän lisäämisestä ja erinäisistä muista teknisluonteisista muutoksista. Muutokset liittyvät OPK:n rakenneuudistukseen, ja ne tulevat voimaan vuoden 2011 alussa. Osuuskunnan kokous päätti lisäksi maksaa osuuspääomalle vuotuista lisäkorkoa 5 prosenttia ja lisäosuuspääomalle 6 prosenttia. Lokakuussa maksettavan lisäkoron määrä on yhteensä 65 miljoonaa euroa.

Pohjola Pankki Oyj sai 18.10.2010 Finanssivalvonnalta luvan lunastaa takaisin 70 miljoonan euron alemman toissijaisen oman pääoman ehtoisen lainan. Takaisinlunastus laskee ryhmän vakavaraisuutta 0,2 prosenttiyksikköä.

Loppuvuoden näkymät

Suomen talouden arvioidaan jatkavan elpymistään loppuvuoden aikana, ja peruskuva talouden kehityksestä on muuttunut aikaisempaa myönteisemmäksi. Talouden käännteestä ja rahoitusmarkkinoiden vakaantumisesta huolimatta talouskasvun perusta on edelleen hauras.

Vuoden 2010 aikana finanssitoimialan tuloskehitystä heikentävät poikkeuksellisen matala korkotaso ja kohonneella tasolla pysyvät luottotappiot. OP-Pohjola-ryhmän vuoden 2010 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan paremmaksi kuin vuonna 2009. Suurimmat epävarmuudet arvioissa liittyvät sijoitusympäristön ja luottotappioiden kehitykseen.

Kaikki tässä osavuosikatsauksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen OP-Pohjola-ryhmän ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta, Vahinkovakuutus ja Henkivakuutus. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Yhtiöinä Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Rahastoyhtiö Oy, Pohjola Varainhoito Oy, Pohjola Corporate Finance Oy, Pohjola Capital Partners Oy sekä eräät pienemmät pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. Pohjola-konsernin pankkitoiminta- ja varainhoito-segmentit luetaan myös pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin, kuten myös Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Vahinkovakuutussegmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Pohjola Vakuutus Oy:n, Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oy:n ja Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Henkivakuutus-segmentti muodostuu ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoimintaa harjoittavasta OP-Henkivakuutus Oy:stä.

Muuhun toimintaan kohdistetaan kaikkia liiketoimintasegmenttejä tukevat toiminnot, erityisesti OP-Keskuksen toiminta sekä Pohjolan konsernihallinto. Liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina. Myös oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan muuhun toimintaan sisältyvän sisäisen pankin avulla, jolloin tavoitetason ylittävien omien pääomien myönteinen tulosvaikutus näkyy muun toiminnan tuloksessa.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

<i>Milj. e</i>	<i>Tuotot</i>	<i>Kulut</i>	<i>Muut erät</i>	<i>Tulos ennen veroja 1–9/2010</i>	<i>Tulos ennen veroja 1–9/2009</i>
Pankki- ja sijoituspalvelu-toiminta	1 172	675	-231	267	379
Vahinkovakuutus	321	237	0	84	89
Henkivakuutus	81	58	0	23	-108
Muu toiminta	317	250	1	68	32
Eliminoinnit	-283	-279	0	-5	2
Yhteensä	1 609	941	-230	438	393

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta

- Tulos ennen veroja supistui 379 miljoonasta 267 miljoonaan euroon korkokatteen supistumisen seurauksena. Korkokate laski vertailukauteen verrattuna 18 prosenttia, mutta kääntyi katsauskauden lopulla lievään nousuun. Palkkiotuotot kasvoivat 12 prosenttia.
- Luottotappiot kääntyivät laskuun ja alenivat vertailukauteen nähden 7 miljoonaa euroa. Korkeimmillaan luottotappiot olivat vuoden 2009 jälkimmäisellä puoliskolla.
- Ryhmän markkinaosuus vahvistui sijoitusrahastoissa, pysyi ennallaan luotoissa, ja laski talletuksissa.

Yleisen taloustilanteen kohentuminen vaikutti myönteisesti pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan liiketoimintaympäristöön. Luotoista tehtyjen arvonalentumisten määrä laski edelleen. Luottojen ja talletusten kasvu nopeutui katsauskauden aikana, mutta pysyi edelleen maltillisena. Matala korkotaso johti korkokatteen voimakkaaseen supistumiseen vertailukauteen nähden. Katsauskauden aikana korkokate on jo tasaantunut, ja kääntynyt lievään nousuun. Luottamus myönteisen talouskehityksen jatkumiseen lisääntyi, ja osakemarkkinoiden kehitys oli katsauskaudella positiivinen. Tämä on lisännyt varallisuudenhoitopalveluiden kysyntää ja sijoitusvolyymejä.

Huhtikuussa julkaistujen toimialan virallisten tilastojen mukaan OP-Pohjola-ryhmän asema Suomen suurimpana pankkina vahvistui vuonna 2009. Viime vuoden syyskuusta ryhmän markkinaosuus vahvistui sijoitusrahastoissa, pysyi ennallaan luotoissa, ja laski talletuksissa.

OP-Pohjola-ryhmän luottokanta oli syyskuun lopussa 55,4 miljardia euroa (52,6) ja takauskanta 2,9 miljardia euroa (3). Luottokanta kasvoi vuodessa 5,7 prosenttia (4,6) ja katsauskaudella 5,3 prosenttia. Markkinaosuus luottokannasta oli vuodentakaisen tasolla eli 32,6 prosenttia.

Asuntoluottokanta oli syyskuun lopussa 26,9 miljardia euroa (25,7). Vuodessa asuntoluottokanta kasvoi 6,3 prosenttia (6,5). OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus asuntoluottokannasta oli syyskuun lopussa 35,8 prosenttia eli 0,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Asuntomarkkinat vilkastuivat edellisvuodesta. OP-Kiinteistökeskusten välittämien asuntokauppojen määrä oli 14,7 prosenttia suurempi kuin vertailukaudella, ja uusien nostettujen asuntoluottojen määrä oli 14,4 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Uusien asuntoluottojen marginaali aleni edelleen hieman. Tammi–syyskuussa nostettujen uusien asuntoluottojen keskimarginaali oli 0,07 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisvuoden vastaavana aikana.

Kulutusluottokanta oli katsauskauden lopussa 4 miljardia euroa (3,7). Kulutusluottokanta kasvoi vuodessa 6,8 prosenttia (4,1).

Yritysluottokanta oli syyskuun lopussa 13,9 miljardia euroa (13,4) ja takauskanta 2,6 miljardia euroa (2,7). Yritysluottokanta kasvoi vuodessa 2,3 prosenttia (2,2) ja katsauskaudella 3,6 prosenttia. Yritysluottojen markkinaosuus oli syyskuun lopussa 28,5 prosenttia eli 0,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Uusien yritysluottojen keskimarginaali oli katsauskaudella hieman alempi kuin vuoden 2009 lopussa.

Talletukset olivat syyskuun lopussa 35,4 miljardia euroa (34,6) eli 3,2 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Katsauskaudella talletukset kasvoivat 2,2 prosenttia. Kilpailu asiakkaiden talletusvaroista jatkui erittäin kireänä, mutta katsauskauden lopulla oli havaittavissa merkkejä talletushinnoittelun tervehtymisestä. Sijoitusvarojen kanavoituminen nouseville sijoitusmarkkinoille hidasti talletuskannan kasvua. Sijoitustalletukset supistuivat vuodessa 1,8 prosenttia (3,9) ja käyttelytilit kasvoivat 8,3 prosenttia (11,9). Ryhmän markkinaosuus talletuksista oli syyskuun lopussa 32,7 prosenttia eli 1,0 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastojen pääoma oli 14 miljardia euroa (12,7). Pääomat kasvoivat yleisen markkinakehityksen mukana vuodessa 15 prosenttia, ja katsauskaudella 10 prosenttia. Ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista oli syyskuun lopussa 23,6 prosenttia eli 0,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Nettomerkinnot OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoihin olivat 441 miljoonaa euroa (1 357).

Pohjolan varainhoitoliiketoiminnan hallinnoiman varallisuuden määrä oli syyskuun lopussa 35,2 miljardia euroa (33,1). Tästä OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoissa olevien pääomien osuus oli 12 miljardia euroa (11). OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten osuus hallinnoidusta varallisuudesta oli 8,6 miljardia euroa.

OP-Private-toimintamallissa hallinnoitavien varojen määrä oli 4,3 miljardia euroa (3,6). Kotitalouksien osakekauppoja välitettiin vuoden aikana noin 784 000 eli 13,2 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Tulos ja riskiasema

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tammi–syyskuun tulos ennen veroja oli 267 miljoonaa euroa. Tulos oli 29 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin (379). Katsauskauden tulokseen kirjatut asiakkaille myönnetyt bonukset kasvoivat 6 prosenttia 112 miljoonaan euroon (106).

Korkokate supistui 18 prosenttia 627 miljoonaan euroon (762). Nettopalkkiotuotot kasvoivat 12 prosenttia 441 miljoonaan euroon (394) erityisesti maksuliikkeen ja varallisuudenhoidon palkkioiden kasvun ansiosta. Korkokatteen lasku johtui poikkeuksellisen alhaisesta korkotasosta. Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot olivat yhteensä 58 miljoonaa euroa (82). Kaupankäynnin nettotuotot laskivat vertailukaudella toteutuneiden poikkeuksellisen korkeiden trading-tuottojen normalisoiduttua. Sijoitustoiminnan tuotot olivat 11 miljoonaa euroa (-3). Henkilöstökulut kasvoivat 1,6 prosenttia ja muut kulut pienivät 0,4 prosenttia. Kulujen suhde tuottoihin oli 57,5 prosenttia (52,2).

Saamisista tehdyt arvonalentumiset olivat 109 miljoonaa euroa (116). Arvonalentumiset pienivät vertailukauteen nähden 7,4 miljoonaa euroa eli 6,4 prosenttia. Luottotappioiden käännettä kuvaa myös se, että vuoden 2009 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana saamisten arvonalentumisia kirjattiin 39 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden yhdeksällä ensimmäisellä kuukaudella. Arvonalentumisten määrä oli liiketoiminnan volyyymiin ja suhdannetilanteeseen nähden varsin alhainen.

Ryhmän järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä supistui ja oli edelleen alhaisella tasolla. Katsauskauden lopussa näitä saamisista oli yhteensä 259 miljoonaa euroa eli 7,5 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat 117 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (131). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli alhaisemmalla tasolla kuin vuotta aiemmin eli 0,4 prosenttia.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan avainlukuja

<i>Milj. e</i>	1-9/2010	1-9/2009	<i>Muutos, %</i>	1-12/2009
Korkokate	627	762	-17,6	981
Arvonalentumiset saamisista	109	116	-6,4	167
Muut tuotot	545	526	3,6	720
Henkilöstökulut	301	296	1,6	396
Muut kulut	373	375	-0,4	507
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille	122	121	0,5	160
Tulos ennen veroja	267	379	-29,5	471
<i>Milj. e</i>	1-9/2010	1-9/2009	<i>Muutos, %</i>	1-12/2009
Nostetut asuntoluotot	4 910	4 292	14,4	5 723
Nostetut yritysluotot	4 777	4 777	0,0	6 325
Sijoitusrahastojen nettomerkinnot	441	1 357	-67,5	1 618
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	12 906	11 249	14,7	15 303
<i>Mrd. e</i>	30.9.2010	30.9.2009	<i>Muutos, %</i>	31.12.2009
Luottokanta				
Asuntoluotot	27	25	6,3	26
Muut kotitalouksien luotot	10	10	4,1	10
Yritysten luotot	14	14	2,3	13
Muut luotot	4	3	19,2	4
Yhteensä	55	52	5,7	53
Takauskanta	3	3	-4,5	3
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset				
Kotitalouksien	11,9	10,9	9,2	12
Yritysten	3,9	3,7	3,7	4
Muiden	2,6	2,3	11,4	2
Käyttely- ja maksuliiketalletukset yhteensä	18,4	16,9	8,3	18
Sijoitustalletukset	17,0	17,4	-1,8	17
Talletukset yhteensä	35,4	34,3	3,2	35
Sijoitusrahastot				
Osake- ja hedgerahastot	4,4	3,5	23,3	3,9
Yhdistelmärahastot	1,5	1,5	2,1	1,5
Pitkän koron rahastot	6,0	5,1	18,1	5,0
Lyhyen koron rahastot	2,1	2,1	4,6	2,3
Sijoitusrahastojen arvo yhteensä	14,0	12,2	15,4	12,7
Markkinaosuudet (%)	30.9.2010	30.9.2009	<i>Muutos, %-yks.</i>	31.12.2009
Luottokannasta				32,7
Asuntoluotoista	35,8	36,0	-0,2	35,9
Yritysluotoista	28,5	28,4	0,1	28,7
Talletuskannasta	32,7	33,7	-1,0	33,2
Sijoitusrahastojen pääomista	32,6	32,5	0,1	23,4
<i>Milj. e</i>			<i>Muutos, %</i>	
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset				
Kotitaloudet	197	221	-11,2	175
Yritykset ja asuntoyhteisöt	99	94	5,0	92
Muut	6	14	-58,9	3
Ryhmäkohtainen arvonalennus	-43	-50		-47
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset yhteensä	259	280	-7,5	223
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,4	0,5	-0,1	0,4

* prosenttiyksikköä

Vahinkovakuutus

- Vakuutusmaksutuottojen kasvu vahvistui. Tuotot kasvoivat tammi–syyskuussa 2 prosenttia ja heinä–syyskuussa 4 prosenttia.
- Strateginen 450 000 etuasiakastalouden tavoite saavutettiin etuajassa.
- Vakuutustekninen kannattavuus oli erittäin hyvä. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 88,6 prosenttia (86,7).
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoon oli 5,2 prosenttia (9). Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 84 miljoonaa euroa (89).

Vahinkovakuutuksen asiakasliiketoiminta kehittyi katsauskauden aikana myönteisesti. Henkilöasiakkaissa kasvu jatkui vahvana ja yritysasiakkaissa maksutuottojen lasku on tasaantunut. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 2 prosenttia ja olivat 723 miljoonaa euroa (712). Pohjola Vakuutus on vahinkovakuutuksen markkinajohtaja Suomessa maksutulolla mitattuna.

Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat 11 prosenttia ja olivat 355 miljoonaa euroa (320). Etuasiakastalouksien määrä kasvoi tammi–syyskuussa 29 900 taloudella (22 800). Vakuutusten myynti kehittyi suotuisasti osuuspankkien lisäksi myös autoliikkeissä. Henkilöasiakkaiden asema vahinkovakuutustoiminnan suurimpana liiketoiminta-alueena vahvistui.

Yritysasiakkaiden vakuutusmaksutuotot laskivat 5 prosenttia ja olivat 331 miljoonaa euroa (347). Talouden taantuma vaikutti yritystoimintaan laskien palkkasummaan, liikevaihtoon ja katteisiin perustuvia yritysten vakuutusmaksuja. Vaikutus oli suurin lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa, jossa lisäksi alennettiin maksutasoa kuluvalle vuodelle. Tuottojen lasku supistui vuoden edetessä. Taantumun vaikutus vertailuvuoden tuotoissa alkoi näkyä selvemmin vasta toisesta vuosineljänneksestä lähtien.

Baltiassa vakuutusmaksutuotot laskivat 16 prosenttia ja olivat 37 miljoonaa euroa (44). Talouden taantuma on heijastunut voimakkaasti Baltian vakuutusmarkkinoihin, minkä seurauksena Baltian kokonaismarkkinat ovat supistuneet kuluvan vuoden aikana lähes viidenneksen.

Vahinkovakuutusliiketoiminnan hankinnan yhteydessä vuonna 2005 strategiseksi tavoitteeksi asetettiin 450 000 etuasiakastalouden määrä vuoden 2010 loppuun mennessä. Tavoite saavutettiin elokuussa. Syyskuun lopussa Pohjolaan vakuutuksensa keskittäneitä etuasiakastalouksia oli 454 700.

Etiasiakastalouksista jo 57 prosenttia on keskittänyt pankkiasiointinsa osuuspankkeihin. Osuuspankkien omistajajäsenet ja Helsingin OP Pankin bonusasiakkaat voivat käyttää pankkiasioinnista kertyviä bonuksia myös Pohjolan vahinkovakuutusten maksamiseen. Tammi–syyskuussa OP-bonuksia on käytetty 801 300 vakuutuslaskuun, joista 142 250 laskua on maksettu kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 40 miljoonaa euroa.

Tulos ja riskiasema

Vakuutustoiminnan kannattavuus oli erinomainen, vaikka talven runsaat liikenne- ja autovahingot sekä loppukesän myrskyvahingot lisäsivät korvausten määrää. Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 84 miljoonaa euroa (89). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, joka ei sisällä poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä, oli 88,6 prosenttia (86,7). Vertailukauden kannattavuus oli poikkeuksellisen hyvä.

Vakuutusmaksutuotot olivat 723 miljoonaa euroa (712) ja vakuutuskorvaukset 443 miljoonaa euroa (421). Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 164 miljoonaa euroa (247). Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 65 miljoonaa euroa (48) ja tuotot käyvin arvoin 145 miljoonaa euroa (205). Käyvän arvon rahastosta kirjattiin tulokseen arvonalennuksia 29 miljoonaa euroa.

Korvauskulut olivat 486 miljoonaa euroa (463) ja ne kasvoivat 5 prosenttia. Korvauskuluja kasvattivat henkilöasiakkaiden vakuutuskannan kasvun lisäksi talven runsaat liikenne- ja autovahingot sekä loppukesän myrskyvahingot. Vahinkosuhte heikkeni 67,2 prosenttiin (65,1). Riskisuhte ilman korvausten hoitokuluja oli 61,3 prosenttia (59,2). Tammi–syyskuussa kirjattiin 157 (141) suurta tai keskisuurta vahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 79 miljoonaa euroa (66). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,1 miljoonan euron ja eläkevastuissa yli 0,5 miljoonan euron vahingot.

Vahinkovakuutussegmentin kulut kasvoivat 2,9 prosenttia 237 miljoonaan euroon (230). Henkilöstökulut pienenivät 0,8 prosenttia ja muut kulut kasvoivat lähinnä tietojärjestelmistä tehtyjen kertapoistojen seurauksena 5 prosenttia.

Vakuutusyhtiön tuloslaskelmakaavan mukaiset liikekulut olivat 154 miljoonaa euroa (154). Liikekulusuhde oli 21,3 prosenttia (21,7). Toimintakulusuhde sisältäen myös korvausten hoitokulut oli 27,2 prosenttia (27,6).

Vahinkovakuutustoiminnan vakavaraisuuspääoma nousi syyskuun lopussa 943 miljoonaan euroon (827). Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutusmaksutuottoihin (vastuunkantokyky) oli 99 prosenttia (88). Tasoitusmäärä nousi 443 miljoonaan euroon (417).

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli syyskuun lopussa 3 miljardia euroa (2,9) ja sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 5,2 prosenttia (9). Korkosijoitusten osuus oli 77 prosenttia (76), listattujen osakkeiden osuus 7 prosenttia (10) ja listaamattomat pääomasijoitukset mukaan lukien osakkeiden osuus oli 10 prosenttia (13). Korkosalkun luottoluokitusjakauma oli hyvä, investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 89 prosenttia (94) ja 75 prosenttia sijoituksista oli vähintään A- -luokitetuissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 5,1 vuotta ja duraatio 3,9 vuotta (3,4).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Vakuutusmaksutuotot	723	712	1,6	943
Vakuutuskorvaukset	443	421	5,3	560
Sijoitustoiminnan nettotuotot	65	48	33,9	61
Diskonttauksen purkautuminen ja muut nettotuottoihin luettavat erät	-34	-32	-4,8	-44
Vahinkovakuutuksen nettotuotot	310	306	1,2	400
Muut nettotuotot	11	13	-13,5	20
Henkilöstökulut	81	81	-0,8	110
Muut kulut	156	149	5,1	207
Tulos ennen veroja	84	89	-5,8	102
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	80	157	-49,5	188
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	164	247	-33,7	291
Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Vakuutusmaksutuotot				
Henkilöasiakkaat	355	320	10,9	424
Yritykset ja yhteisöt	331	347	-4,7	461
Baltia	37	44	-16,3	57
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	723	712	1,6	943
Mrd. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Velat vakuutus sopimuksista				
Diskontattu vastuovelka	1,3	1,3	1,3	1,3
Muu vastuovelka	0,9	0,9	0,9	0,8
Yhteensä	2,3	2,2	2,3	2,1
Sijoitukset				
Joukkolainat ja korkorahastot	2,2	2,1	8,0	2,1
Rahamarkkinalainat	0,1	0,2	-49,7	0,1
Osakkeet ja osakerahastot	0,3	0,3	-2,1	0,4
Kiinteistö sijoitukset *)	0,2	0,1	27,7	0,2
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,2	0,2	12,5	0,2
Sijoitukset yhteensä	3,0	2,8	5,0	2,9

*) sisältää kiinteistörahastot

Henkivakuutus

- Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta kasvoi 38,4 prosenttiin.
- Sijoitussidonnaisten tuotteiden maksutulo kasvoi strategian mukaisesti.
- Segmentin tulos kääntyi positiiviseksi ja tulos käyvin arvoin parani 219 miljoonaan euroon (158).
- Toimintapääoma oli 3,8-kertainen vähimmäismäärään verrattuna.
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 7,3 prosenttia (6,8)

Henkivakuutuksen myönteinen volyymi- ja tuloskehitys sekä markkina-aseman vahvistuminen jatkuivat katsauskaudella. Vakuutus sopimusten maksutulo kasvoi 81 prosenttia ja oli 822 miljoonaa euroa (454). Sijoitussidonnainen maksutulo kasvoi 45 prosenttia ja oli 353 miljoonaa euroa (243). Katsauskaudella tehtiin lisäksi sijoitussopimuksia 468 miljoonalla eurolla (6). Sijoitussopimukset rinnastetaan markkinaosuutta laskettaessa maksutuloon. Volyymikasvusta suurin osa liittyy kahteen kertaluonteiseen ryhmäeläkejärjestelyyn, joiden vaikutus myös markkinaosuuden kasvuun on merkittävä.

Maksutulolla mitattuna OP-Pohjola-ryhmä oli selkeä markkinajohtaja. Markkinaosuus maksutulosta oli 38,4 prosenttia (23,4) ja vakuutussäästöistä ennakkotietojen mukaan 21,2 prosenttia (20). Sijoitussidonnaisen maksutulon markkinaosuus oli 23,6 prosenttia (20,1) ja sijoitussidonnaisten vakuutussäästöjen markkinaosuus 25,3 prosenttia (24,6).

Tulos ja riskiasema

Tulos ennen veroja, 23 miljoonaa euroa, parani vertailukauteen verrattuna 131 miljoonaa euroa. Tulos käyvin arvojen mukaan ennen veroja oli 219 miljoonaa euroa (158). Sijoitustoiminnan nettotuotot ilman sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä tuottoja olivat 88 miljoonaa euroa (-44). Sijoitustoiminnan tulosta paransi erityisesti sijoitusten myyntivoittojen kasvu.

Henkivakuutustoiminnan sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 4,5 miljardia euroa (4,1). Korkosijoitusten osuus oli 62,7 prosenttia (58), osakesijoitusten 18,6 prosenttia (17), kiinteistöinvestointien 7,1 prosenttia (8) ja vaihtoehtoisten sijoitusten 11,6 prosenttia (17). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 78 prosenttia (77). Syyskuun lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 3,5 (3,6). Sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvojen mukaan oli 7,3 prosenttia (6,8).

Henkivakuutuksen liiketoiminnan tehokkuus säilyi hyvänä. Liikekustannussuhde, josta on poistettu myyntikanavien palkkiot ja huomioitu tuloksi kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot, oli 29,4 prosenttia (35,2). Hyvän volyyminkehityksen seurauksena muihin kuluihin sisältyvät myyntipalkkiot kasvoivat 29 miljoonaan euroon (20).

Henkivakuutuksen vakavaraisuus vahvistui katsauskaudella. Vakavaraisuusaste, eli vakavaraisuuspääoman suhde painotettuun vastuovelkaan, oli 16,8 prosenttia (13,3). Vastuovelka kasvoi 10,5 prosenttia ja oli 6,6 miljardia euroa (6). Sijoitussidonnaisen vastuun osuus oli 42,8 prosenttia (33).

Henkivakuutuksen avainlukuja

<i>Milj. e</i>	<i>1-9/2010</i>	<i>1-9/2009</i>	<i>Muutos, %</i>	<i>1-12/2009</i>
Vakuutussopimusten maksutulo	822	454	81,0	678
josta sijoitussidonnainen	353	243	45,4	368
Sijoitustoiminnan nettotuotot	313	312	0,6	371
josta sijoitussidonnainen	226	355	-36,5	433
Vastuuvelan muutos	618	481	28,3	653
josta sijoitussidonnainen	497	549	-9,4	761
Korvauskulut	443	354	25,1	499
Muut erät	-6	-5	-19,1	-7
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	68	-75	189,6	-110
Muut tuotot	13	12	9,9	16
Henkilöstökulut	7	7	5,9	9
Muut kulut	51	39	32,3	57
Tulos ennen veroja	23	-108	121,2	-159
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	196	266	-26,3	354
Tulos käyvin arvo in ennen veroja	219	158	38,8	194
<i>Mrd. e</i>	<i>30.9.2010</i>	<i>30.9.2009</i>	<i>Muutos, %</i>	<i>31.12.2009</i>
Sijoitukset (ilman sijoitussidonnaisen katetta)				
Joukkolainat ja korkorahastot	2,4	2,5	-3,4	2,2
Rahamarkkinalainat	0,4	0,3	65,2	0,2
Osakkeet ja osakerahastot	0,8	0,6	44,9	0,7
Kiinteistö sijoitukset **)	0,3	0,3	6,0	0,3
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,5	0,5	2,7	0,7
Sijoituskanta yhteensä	4,5	4,1	9,0	4,1
<i>Milj. e</i>	<i>1-9/2010</i>	<i>1-9/2009</i>	<i>Muutos, %</i>	<i>1-12/2009</i>
Vakuutusmaksutulo, FAS				
Säästöhenkivakuutus, sijoitussidonnainen	289	178	62,0	270
Säästöhenkivakuutus, korkotuottoinen	44	94	-53,9	116
Eläkevakuutus	443	137	222,7	235
Riskihenkivakuutus	67	61	9,7	83
Muut	468	6		69
Vakuutusmaksutulo yhteensä FAS	1 310	477	174,5	771
josta sijoitussidonnaiset	469	248	88,7	377
Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	38,4	23,4	15,0	25,2
<i>Mrd. e</i>	<i>30.9.2010</i>	<i>30.9.2009</i>	<i>Muutos, %</i>	<i>31.12.2009</i>
Vakuutussäästöt				
Säästöhenkivakuutus, sijoitussidonnainen	2,1	1,5	35,0	1,7
Säästöhenkivakuutus, korkotuottoinen	2,1	2,4	-13,5	2,3
Eläkevakuutus	2,4	1,8	32,9	1,9
Muut	0,3	0,1	202,3	0,2
Vakuutussäästöt yhteensä	6,8	5,8	16,7	6,1
josta sijoitussidonnaiset	3,0	2,2	37,9	2,4
Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä, %	21,2 ***	19,9	1,3	20,0

* prosenttiyksikköä

** sisältää kiinteistörahastot

*** ennakkotieto

Muu toiminta

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli tammi–syyskuussa 68 miljoonaa euroa eli 36 miljoonaa euroa parempi kuin vertailukaudella (32).

Korkokate oli 49 miljoonaa euroa (47), kaupankäynnin nettotuotot -9 miljoonaa euroa (-4) ja sijoitustoiminnan nettotuotot 28 miljoonaa euroa (-2). Sijoitustoiminnan tuottoihin sisältyi 22 miljoonaa euroa saamistodistusten myyntivoittoja (0). Vertailuvuonna sijoitustoiminnan tuottoja rasitti sijoituskiinteistöjen 5 miljoonan euron negatiivinen arvostustulos. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitelluista osakkeista ja osuuksista kirjattiin arvonalentumisia yhteensä 4 miljoonaa euroa (4). Vertailukauden tulokseen sisältyi lainoihin ja saamisiin luokiteltujen joukkovelkakirjalainojen arvonalentumisia 11 miljoonaa euroa.

Muilta osin muun toiminnan tuotot ovat merkittävältä osin ryhmän sisäisiä palveluveloituksia, jotka vastaavasti esitetään liiketoimintasegmenttien kuluina. Muun toiminnan kuluista 88 miljoonaa (84) euroa oli henkilöstökuluja ja 162 miljoonaa euroa muita kuluja (165).

Ryhmän maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus ovat säilyneet hyvinä. Pohjola Pankki Oyj laski katsauskaudella liikkeeseen kansainvälisille pääomamarkkinoille kolme 750 miljoonan euron emissiota.

Muun toiminnan avainlukuja

Milj. e	1–9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Korkokate	49	47	3,1	72
Kaupankäynnin nettotuotot	-9	-4	-136,5	-7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	28	-2		-5
Muut tuotot	250	251	-0,2	336
Kulut	250	249	0,5	333
Arvonalentumiset saamisista	-1	11	-108,3	12
Tulos ennen veroja	68	32	112,6	51
Mrd. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Saamiset luottolaitoksilta	7,6	7,4	2,2	7,4
Kaupankäynnin rahoitusvarat	0,4	0,7	-44,3	0,4
Sijoitusomaisuus	7,5	6,0	24,1	6,5
Velat luottolaitoksille	3,2	3,5	-8,6	4,6
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	17,1	16,4	4,2	17,5

TULOS-, TASE- JA LIITETIETOJEN LUETTELO

Tuloslaskelma
Laaja tuloslaskelma
Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Tuloskehitys vuosineljänneksittäin
Tase
Oman pääoman muutoslaskelma
Rahavirtalaskelma

Liitetiedot:

Liite 1. Laatimisperiaatteet

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot:

Liite 2. Korkokate
Liite 3. Saamisten arvonalentumiset
Liite 4. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
Liite 5. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot
Liite 6. Palkkiotuotot ja -kulut
Liite 7. Kaupankäynnin nettotuotot
Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot
Liite 10. Henkilöstökulut
Liite 11. Muut hallintokulut
Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut
Liite 13. Palautukset omistajajäsenille
Liite 14. Taseen luokittelu
Liite 15 Taseen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 16. Uudelleen luokitellut saamistodistukset
Liite 17. Vahinkovakuutustoiminnan varat
Liite 18. Henkivakuutustoiminnan varat
Liite 19. Vahinkovakuutustoiminnan velat
Liite 20. Henkivakuutustoiminnan velat
Liite 21. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 22. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Muut liitetiedot:

Liite 23. Annetut vakuudet
Liite 24. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 25. Johdannaissopimukset
Liite 26. Lähipiiritapahtumat

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Korkotuotot	1 771	2 467	-28	3 072
Korkokulut	1 093	1 642	-33	2 002
Korkokate (Liite 2)	679	825	-18	1 070
Saamisten arvonalentumiset (Liite 3)	108	127	-15	179
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	571	697	-18	891
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot (Liite 4)	309	302	2	396
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot (Liite 5)	62	-89		-120
Palkkiotuotot, netto (Liite 6)	417	371	13	496
Kaupankäynnin nettotuotot (Liite 7)	38	87	-56	112
Sijoitustoiminnan nettotuotot (Liite 8)	34	-11		-9
Liiketoiminnan muut tuotot (Liite 9)	68	76	-10	104
Henkilöstökulut (Liite 10)	477	468	2	622
Muut hallintokulut (Liite 11)	225	223	1	310
Liiketoiminnan muut kulut (Liite 12)	239	228	5	316
Palautukset omistajajäsenille (Liite 13)	122	121	1	160
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	1	79	1
Kauden tulos ennen veroja	438	393	11	464
Tuloverot	115	107	7	126
Kauden tulos	323	286	13	338

OP-Pohjola-ryhmän laaja tuloslaskelma

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Tilikauden tulos	323	286	13	338
Käyvän arvon rahaston muutos	256	546	-53	677
Muuntoerot	0	0		0
Tuloverot	67	141	-53	175
Kauden laaja tulos	512	690	-26	839

Tunnusluvut

	1–9/2010	1–9/2009	1–12/2009
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,7	6,8	5,9
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin,%	10,7	16,4	14,7
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,53	0,50	0,43
Kulujen osuus tuotoista, %	58	59	61
Henkilöstö keskimäärin	12 410	12 670	12 632
josta kokoaikaisia	11 361	11 572	11 520
josta osa-aikaisia	1 049	1 098	1 112

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

Kauden voitto /
Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %

Kauden voitto + käyvän arvon rahaston muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä /
Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Koko pääoman tuotto (ROA), %

Kauden voitto /
Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Kulujen osuus tuotoista, %

(Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut) /
(Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot +
nettopalkkiotuotot + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan
muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta) x 100

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %

Vahinkosuhde + liikekulusuhde
Riskisuhde + toimintakulusuhde

Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua), %

Korvaukset ja korvausten hoitokulut /
Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Liikekulusuhde, %

Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä /
Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %

Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut /
Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Toimintakulusuhde, %

Liikekulut ja korvausten selvittelykulut /
Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Liikekustannussuhde, %

Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut/
Kuormitustulo * 100

OP-Pohjola-ryhmän tuloskehitys vuosineljänneksittäin

	2009			2010	
	7–9	10–12	1–3	4–6	7–9
Milj. e					
Korkotuotot	670	605	573	592	606
Korkokulut	414	359	349	364	380
Korkokate	256	245	224	228	226
Saamisten arvonalentumiset	52	52	38	40	31
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	204	194	186	189	196
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	113	94	78	113	119
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-60	-31	14	32	15
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	120	125	143	139	135
Kaupankäynnin nettotuotot	33	25	6	6	26
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-3	2	31	3	0
Liiketoiminnan muut tuotot	23	28	26	23	19
Henkilöstökulut	142	154	164	171	142
Muut hallintokulut	67	87	75	80	70
Liiketoiminnan muut kulut	71	88	78	75	86
Palautukset omistajajäsenille	39	39	39	42	41
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	0	1	0	1
Kauden tulos ennen veroja	112	70	128	137	172
Tuloverot	27	18	33	36	46
Kauden tulos	85	52	95	101	126
Muut laajan tuloksen erät					
Käyvän arvon rahaston muutos	368	131	212	-137	181
Muuntoerot	0	0	0	0	0
Tuloverot	95	34	56	-36	47
Kauden laaja tulos	358	149	252	0	260

OP-Pohjola-ryhmän tase

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos,	
			%	31.12.2009
Käteiset varat	1 082	998	8	3 235
Saamiset luottolaitoksilta	1 147	2 125	-46	1 982
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 060	1 695	-37	1 263
Johdannaissopimukset	2 109	1 444	46	1 423
Saamiset asiakkailta	55 705	52 787	6	52 992
Vahinkovakuutustoiminnan varat (Liite 17)	3 281	3 111	5	3 101
Henkivakuutustoiminnan varat (Liite 18)	7 049	6 016	17	6 331
Sijoitusomaisuus	7 531	6 194	22	6 468
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	15	16	-11	17
Aineettomat hyödykkeet	1 149	1 193	-4	1 179
Aineelliset hyödykkeet	741	767	-3	761
Muut varat	2 029	2 046	-1	1 572
Verosaamiset	78	261	-70	108
Varat yhteensä	82 974	78 654	5	80 430
Velat luottolaitoksille	1 543	2 470	-38	2 174
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	117	-100	71
Johdannaissopimukset	2 358	1 575	50	1 360
Velat asiakkaille	38 467	36 837	4	37 606
Vahinkovakuutustoiminnan velat	2 518	2 480	2	2 279
Henkivakuutustoiminnan velat	6 900	5 919	17	6 179
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat (Liite 21)	19 456	17 757	10	19 945
Varaukset ja muut velat	2 237	2 544	-12	1 832
Verovelat	992	1 045	-5	925
Osuuspääoma	632	605	4	622
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 238	1 262	-2	1 250
Velat yhteensä	76 342	72 611	5	74 243
Oma pääoma				
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus				
Osake- ja osuuspääoma	358	357	0	358
Käyvän arvon rahasto (Liite 22)	135	-151		-54
Muut rahastot	2 663	2 605	2	2 604
Kertyneet voittovarot	3 475	3 232	8	3 280
Oma pääoma yhteensä	6 632	6 042	10	6 187
Velat ja oma pääoma yhteensä	82 974	78 654	5	80 430

Oman pääoman muutoslaskelma

Milj. e	Osake- ja osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2009	362	-556	2 375	3 034	5 215
Osakepääoman korotus	-	-	170	-	170
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	2	-	-	-	2
Rahastosiirrot	-	-	62	-62	-
Voitonjako	-	-	-	-26	-26
Kauden laaja tulos	-	404	-	286	690
Osakeperusteiset toimet	-	-	-	-	-
Muut	-7	-	-1	-1	-9
Oma pääoma 30.9.2009	357	-151	2 605	3 232	6 042
Oma pääoma 1.1.2010	358	-54	2 604	3 280	6 187
Osakepääoman korotus	-	-	-	-	-
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	3	-	-	-	3
Rahastosiirrot	-	-	59	-59	-
Voitonjako	-	-	-	-60	-60
Kauden laaja tulos	-	190	-	323	513
Osakeperusteiset toimet	-	-	-	0	0
Muut	-2	-	0	-9	-11
Oma pääoma 30.9.2010	358	135	2 663	3 475	6 632

Rahavirtalaskelma

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	323	286
Oikaisut kauden tulokseen	995	899
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 623	-4 008
Saamiset luottolaitoksilta	848	239
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	546	1 672
Johdannaissopimukset	-49	-35
Saamiset asiakkailta	-2 851	-1 208
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-174	-352
Henkivakuutustoiminnan varat	-401	-510
Sijoitusomaisuus	-1 085	-3 595
Muut varat	-458	-219
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	749	1 713
Velat luottolaitoksille	-642	1 777
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	-71	-21
Johdannaissopimukset	52	-42
Velat asiakkaille	861	-245
Vahinkovakuutustoiminnan velat	163	169
Henkivakuutustoiminnan velat	104	25
Varaukset ja muut velat	282	51
Maksetut tuloverot	-84	-43
Saadut osingot	78	53
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 562	-1 100
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-17	-371
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	132	364
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	0	-1
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	2	1

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-62	-71
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	3	6
B. Investointien rahavirta yhteensä	58	-71
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	76	194
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-87	-238
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	35 619	39 860
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-36 180	-40 288
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	179	202
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-166	-165
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-75	-52
Palautukset omistajajäsenille	-1	-3
Sijoitetun vapaan oman pääoman lisäykset	0	171
Muut	0	0
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-635	-319
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-2 138	-1 490
Rahavarat tilikauden alussa	3 282	2 538
Rahavarat tilikauden lopussa	1 144	1 049
Saadut korot	1 677	2 680
Maksetut korot	-1 023	-2 000
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	114	134
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	151	143
Henkivakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	500	302
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	97	52
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-17	-18
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	-1	13
Poistot	105	97
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	0	0
Muut	36	159
Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-1	0
Osuuspääoman korot	9	15
Muut palautukset omistajajäsenille	1	3
Oikaisut yhteensä	995	899
Rahavarat		
Käteiset varat	122	139
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	1 022	910
Yhteensä	1 144	1 049

Liitetiedot

Liite 1. Laatimisperiaatteet

Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2010 on laadittu IAS 34-standardin (Osavuositarkastukset) mukaisesti siten kuin EU on sen hyväksynyt.

Osavuositarkastuksen laatimisessa on sovellettu samoja laatimisperiaatteita kuin vuositilinpäätöksessä 2009. Lisäksi OP-Pohjola-ryhmässä on kuluvalle tilikaudella sovellettu rahavirran suojausta, kun suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen tulevia korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia. Johdannaisopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Johdannaisen käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena ovat rahavirrat tuloutuvat.

Osavuositarkastus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuositarkastuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovasta.

Yhteenvedo tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:

Korkokate	Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun muutos, sijoitustoiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun muutos, sijoitustoiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	Palkkiotuotot ja -kulut sekä epälikvideihin johdannaisiin liittyvän ns. Day 1 profiitin jaksotus
Kaupankäynnin nettotuotot	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Myytavissä olevien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot sekä sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut
Liiketoiminnan muut tuotot	Muut liiketoiminnan tuotot
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, eläkekulut, henkilösivukulut
Muut hallintokulut	Toimistokulut, atk-kulut, muut hallintokulut
Liiketoiminnan muut kulut	Poistot, vuokrat ja muut liiketoiminnan kulut

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

Liite 2. Korkokate

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Lainat ja saamiset	947	1 390	-32	1 718
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	42	75	-45	93
Saamistodistukset	315	195	61	238
Kaupankäynnin johdannaiset (netto)	74	55	35	79
Velat luottolaitoksille	-11	-9	22	-13
Velat asiakkaille	-194	-403	-52	-472
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-320	-374	-14	-430
Huonomman etuoikeuden velat	-24	-27	-9	-36
Pääomalainat	-4	-9	-56	-11
Kaupankäynnin rahoitusvelat	-1	-4	-82	-5
Muut (netto)	-2	5		4
Korkokate ilman suojauslaskennan eriä	821	894	-8	1 165
Suojauslaskennan erät (netto)	-142	-69		-95
Korkokate	679	825	-18	1 070

Liite 3. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Saamisten arvonalentumiset	160	156	2	199
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-44	-39	-12	-22
Suoritukset poistetuista saamisista	-6	-6	1	-11
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	-2	17		12
Yhteensä	108	127	-15	179

Liite 4. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Vakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	850	839	1	1 005
Jälleenvakuuttajien osuus	-38	-42	9	-51
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-94	-91	-3	-15
Jälleenvakuuttajien osuus	4	6	-25	4
Yhteensä	723	712	2	943
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	477	443	8	595
Jälleenvakuuttajien osuus	-19	-9		-20
Korvausvastuun muutos	-19	-17	-15	-30
Jälleenvakuuttajien osuus	4	4	16	15
Yhteensä	443	421	5	560
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot				
Koroista	48	52	-8	68
Osingoista	19	7		7
Kiinteistöistä	3	2	43	4
Realisoituneista arvomuutoksista				
Saamistodistuksista	53	-6		7
Osakkeista ja osuuksista	-16	19		15
Lainoista ja saamisista	-1	0		0
Kiinteistöistä	2	0		1
Johdannaisista	-22	-17	-33	-21
Realisoitumattomista arvomuutoksista				

Saamistodistuksista	0	1	-88	1
Osakkeista ja osuuksista	-23	-10		-20
Lainoista ja saamisista	-3	-3		-4
Kiinteistöistä	1	1	-5	1
Johdannaisista	4	-3		-2
Muista	0	0		0
Yhteensä	64	44	46	58
Diskonttauksen purkautuminen	-34	-32	-5	-43
Muut	-1	-1	-1	-1
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	309	302	2	396

Liite 5. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Vakuutusmaksutulo	842	471	79	703
Jälleenvakuuttajien osuus	-21	-17	-21	-25
Yhteensä	822	454	81	678
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-449	-358	-25	-504
Korvausvastuun muutos	-25	-12		-13
Jälleenvakuuttajien osuus	5	4	38	5
Vastuuvelan muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-612	-476	-28	-640
Jälleenvakuuttajien osuus	9	6	44	11
Yhteensä	-1 071	-836	-28	-1 140
Muut	4	-5		-19
Yhteensä	-246	-387	-37	-481
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot				
Koroista	34	38	-10	53
Osingoista	44	36	20	40
Kiinteistöistä	3	0		0
Realisoituneista arvomuutoksista				
Saamistodistuksista	8	-5		-8
Osakkeista ja osuuksista	56	1		28
Lainoista ja saamisista	1	-8		-8
Kiinteistöistä	0	0		0
Muista	-44	3		-12
Realisoitumattomista arvomuutoksista				
Saamistodistuksista	10	33	-71	-3
Osakkeista ja osuuksista	-46	-148	69	-150
Lainoista ja saamisista	-5	-		-
Kiinteistöistä	0	0		-1
Muista	13	-10		-15
Muista	8	3		6
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteina oleva omaisuus				
Osakkeet ja osuudet				
Myyntivoitot ja -tappiot	38	25	53	65
Arvostusvoitot ja -tappiot	171	319	-47	353
Muut	17	10	62	15
Yhteensä	307	298	3	362
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	62	-89		-120

Liite 6. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Palkkiotuotot				
Luotonannosta	115	108	7	139
Talletuksista	4	4	-6	5
Maksuliikkeestä	111	96	15	132
Arvopapereiden välityksestä	22	16	36	22
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	9	6	51	13
Rahastoista	65	42	55	60
OmaisuuDENhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	44	37	18	54
Vakuutusten välityksestä	46	63	-27	73
Takauksista	17	16	7	21
Muista	29	31	-6	48
Yhteensä	461	419	10	567
Palkkiokulut				
Yhteensä	44	48	-10	71
Palkkiotuotot, netto	417	371	13	496

Liite 7. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Myyntivoitot ja -tappiot				
Saamistodistuksista	21	30	-31	37
Osakkeista ja osuuksista	1	-3		-3
Johdannaisista	-22	117		123
Arvonmuutokset				
Saamistodistuksista	5	-1		-9
Osakkeista ja osuuksista	3	15	-80	17
Johdannaisista	12	-80		-66
Jaksotettuun hankintamenoON arvostettavista rahoitusvaroista ja -veloista				
Myyntivoitot ja -tappiot				
Lainoista ja muista saamisista	-	0		0
Osinkotuotot	1	0	36	0
Valuuttatoiminnan nettotuotot	18	9		12
Yhteensä	38	87	-56	112

Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Myyntivoitot ja -tappiot				
Saamistodistuksista	25	1		2
Osakkeista ja osuuksista	5	-4		0
Jaksotettuun hankintamenoön arvostet- tavista rahoitusvaroista ja -veloista				
Myyntivoitot ja -tappiot				
Lainoista ja muista saamisista	0	-		-
Muista	-	-		-
Osinkotuotot	13	8	54	9
Arvonalentumistappiot	-24	-18	33	-28
Yhteensä	19	-13		-16
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot				
Vuokratuotoista	34	36	-5	48
Vastike- ja hoitokuluista	-21	-22	3	-30
Arvonmuutoksista, myyntivoitoista ja -tappioista	1	-13		-11
Muista	0	0	-38	1
Yhteensä	15	2		8
Muut	-	0	-100	0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	34	-11		-9

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Tuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja toimitiloista	11	10	12	14
Muut	57	66	-14	90
Yhteensä	68	76	-10	104

Liite 10. Henkilöstökulut

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Palkat ja palkkiot	396	397	0	534
Eläkekulut	65	49	31	58
Muut henkilösivukulut	17	22	-22	31
Yhteensä	477	468	2	622

Liite 11. Muut hallintokulut

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Toimistokulut	46	48	-4	66
IT-kulut	79	74	6	101
Yhteyskulut	28	26	8	37
Markkinointikulut	33	37	-11	53
Muut hallinnon kulut	39	38	2	54
Yhteensä	225	223	1	310

Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	1–9/2010	1–9/2009	Muutos, %	1–12/2009
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja toimitiloista	57	53	6	73
Poistot	105	97	9	135
Muut	77	78	-1	107
Yhteensä	239	228	5	316

Liite 13. Palautukset omistajajäsenille

Milj. e	1-9/2010	1-9/2009	Muutos, %	1-12/2009
Bonukset	112	106	6	142
Osuuspääoman korot	9	15	-38	18
Yhteensä	122	121	1	160

Liite 14. Taseen luokittelu

Milj. e	Lainat ja saa- miset	Erä- päivään asti pidet- tävät	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavat*	Myytä- vissä olevat	Suojaa- vat joh- dannai- set	Yhteensä
Varat						
Käteiset varat ja keskuspankki- talletukset	1 082	-	-	-	-	1 082
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	1 147	-	-	-	-	1 147
Johdannaissopimukset	-	-	1 874	-	235	2 109
Saamiset asiakkailta	55 705	-	-	-	-	55 705
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	681	-	88	2 511	-	3 281
Henkivakuutustoiminnan varat***	434	-	3 246	3 369	-	7 049
Saamistodistukset	-	1 052	993	5 601	-	7 647
Osakkeet ja osuudet	-	-	67	442	-	509
Muut saamiset	4 011	-	435	-	-	4 447
Yhteensä 30.9.2010	63 060	1 052	6 704	11 923	235	82 974
Yhteensä 30.9.2009	61 449	1 235	5 988	9 809	173	78 654
Yhteensä 31.12.2009	63 125	1 163	5 757	10 229	156	80 430

Milj. e			Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavat *****	Muut velat	Suojaa- vat joh- dannai- set	Yhteensä
Velat						
Velat luottolaitoksille	-	-	-	1 543	-	1 543
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	-	-	0	-	-	0
Johdannaissopimukset	-	-	2 070	-	288	2 358
Velat asiakkaille	-	-	-	38 467	-	38 467
Vahinkovakuutustoiminnan velat****	-	-	1	2 517	-	2 518
Henkivakuutustoiminnan velat*****	-	-	2 832	4 068	-	6 900
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-	-	19 456	-	19 456
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	1 238	-	1 238
Muut velat	-	-	-	3 861	-	3 861
Yhteensä 30.9.2010	-	-	4 904	71 150	288	76 342
Yhteensä 30.9.2009	-	-	3 637	68 797	178	72 611
Yhteensä 31.12.2009	-	-	3 601	70 476	166	74 243

*Käypään arvoon tulosvaiikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaiikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset sekä sijoituskiinteistöt.

**Vahinkovakuutustoiminnan varat on eritelty liitetiedossa 17.

*** Henkivakuutustoiminnan varat on eritelty liitetiedossa 18.

****Vahinkovakuutustoiminnan velat on eritelty liitetiedossa 19.

*****Henkivakuutustoiminnan velat on eritelty liitetiedossa 20.

*****Sisältää sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan tasearvon

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoön. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo oli syyskuun lopussa n. 174 milj. e kirjanpitoarvoa korkeampi.

Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoön. Näiden käyvät arvot ovat olennaisesti kirjanpitoarvoja alhaisemmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittäminen nykyisessä markkinatilanteessa on vaikeaa.

Liite 15. Taseen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot milj. e 30.9.2010	Taso 1*	Taso 2*	Taso 3*	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	390	655	15	1 060
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	8	8
Henkivakuutustoiminta	-	-	135	135
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	7	1 825	277	2 109
Vahinkovakuutustoiminta	1	4	-	5
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	5 436	542	65	6 043
Vahinkovakuutustoiminta	1 658	636	217	2 511
Henkivakuutustoiminta	2 184	406	778	3 369
Yhteensä	9 676	4 069	1 496	15 241

Varojen käyvät arvot milj. e 31.12.2009	Taso 1*	Taso 2*	Taso 3*	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	536	706	21	1 263
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	8	8
Henkivakuutustoiminta	-	-	182	182
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	6	1 336	81	1 423
Vahinkovakuutustoiminta	0	0	-	0
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	4 447	337	65	4 849
Vahinkovakuutustoiminta	1 544	552	193	2 290
Henkivakuutustoiminta	2 209	251	631	3 091
Yhteensä	8 742	3 182	1 181	13 106

Velkojen käyvät arvot milj. e 30.9.2010	Taso 1*	Taso 2*	Taso 3*	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	0	-	-	0
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	8	2 186	164	2 358
Vahinkovakuutustoiminta	1	0	-	1
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Yhteensä	9	2 186	164	2 359

Velkojen käyvät arvot milj. e 31.12.2009	Taso 1*	Taso 2*	Taso 3*	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	71	-	-	71
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	1	1 327	33	1 360
Vahinkovakuutustoiminta	-	0	-	0
Henkivakuutustoiminta	-	0	-	0
Yhteensä	72	1 327	33	1 431

* Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörssiissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten velkapapereista, vähintään luottoluokituksen A- omaavien valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

** Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu Pohjola-konsernin OTC-johdannaiset, valtion velkasitoumukset, yritysten ja rahoituslaitosten velkapaperit, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

*** Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot.

Liite 16. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat arvon- alentumiset
30.9.2010, milj. e				
Lainat ja saamiset	1 712	1 732	4,9	92
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	702	659	4,2	-
Myytävikissä olevat rahoitusvarat	-	-	-	-
Yhteensä	2 414	2 391		92

	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat arvon- alentumiset
31.12.2009, milj. e				
Lainat ja saamiset	2 838	2 856	5,1	71
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	798	761	4,2	-
Myytävikissä olevat rahoitusvarat	-	-	-	-
Yhteensä	3 636	3 617		71

Liite 17. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Sijoitukset				
Lainat ja muut saamiset	246	388	-37	379
Osakkeet ja osuudet	362	356	2	391
Kiinteistöt	75	81	-8	78
Saamistodistukset	1 534	1 383	11	1 381
Johdannaisopimukset	5			
Muut osuudet	623	526	19	526
Yhteensä	2 845	2 734	4	2 755
Muut varat				
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	33	29	11	38
Muut				
Ensivakuutustoiminta	251	243	4	214
Jälleenvakuutustoiminta	87	99	-12	89
Rahat ja pankkisaamiset	6	6	-5	4
Muut saamiset	58	-	-	-
Yhteensä	436	378	15	346
Vahinkovakuutustoiminnan varat	3 281	3 111	5	3 101

Liite 18. Henkivakuutustoiminnan varat

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Sijoitukset				
Lainat ja muut saamiset	343	408	-16	446
Osakkeet ja osuudet	2 683	2 683	0	2 777
Kiinteistöt	118	123	-4	122
Saamistodistukset	821	550	49	496
Muut	1	0		0
Yhteensä	3 966	3 764	5	3 841
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	2 992	2 171	38	2 381
Muut varat				
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	29	23	26	25
Muut				
Ensivakuutustoiminta	3	3	19	33
Jälleenvakuutustoiminta	59	45	31	50
Rahat ja pankkisaamiset	0	11	-97	1
Yhteensä	91	81	13	108
Henkivakuutustoiminnan varat	7 049	6 016	17	6 331

Liite 19. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Korvausvastuu				
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 066	1 035	3	1 057
Muu korvausvastuu	732	750	-2	726
Yhteensä	1 798	1 785	1	1 783
Vakuutusmaksuvastuu	457	437	4	362
Muut velat	264	258	2	134
Yhteensä	2 518	2 480	2	2 279

Liite 20. Henkivakuutustoiminnan velat

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Vakuutustekninen vastuovelka	3 778	3 684	3	3 649
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka	2 832	2 123	33	2 335
Muut velat	290	111		194
Yhteensä	6 900	5 919	17	6 179

Liite 21. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Joukkovelkakirjalainat	9 635	8 275	16	9 168
Sijoitustodistukset, yritystodistukset ja ecp:t	9 568	9 255	3	10 549
Muut	252	228	11	227
Yhteensä	19 456	17 757	10	19 945

Liite 22. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Saamistodistukset	-14	34		24
Osakkeet ja osuudet	150	-185		-79
Muut	-1	-		-
Yhteensä	135	-151		-54

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta. Käyvän arvon rahastosta kirjataan tulosvaikutteisesti ne arvonnoukset, jotka johdon harkinnan mukaan täyttävät edellytykset arvonalennuksille.

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 182 milj. e (-74 milj. e) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 47 milj. e (laskennallinen verosaaminen 19 milj. e). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonnouksia yhteensä 279 milj. e (180 milj. e) ja negatiivisia arvonnouksia yhteensä 68 milj. e (265 milj. e). Vuosina 2007 - 2010 käyvän arvon rahastosta on kirjattu tulosvaikutteisesti arvonalentumisia yhteensä 489 milj. e, josta 122 milj. e on kirjattu vuonna 2010.

Muut liitetiedot**Liite 23. Annetut vakuudet**

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut				
Kiinnitykset	1	1		1
Pantit	5 988	5 272	14	5 839
Muut	512	1 104	-54	600
Annetut vakuudet yhteensä	6 501	6 376	2	6 440

Liite 24. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	30.9.2010	30.9.2009	Muutos, %	31.12.2009
Takaukset	1 268	1 412	-10	1 391
Takuuvastuut	1 618	1 611		1 548
Pantit	1	1		1
Luottolupaukset	8 912	8 657	3	8 789
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	140	151	-7	131
Muut	803	772	4	785
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	12 742	12 605	1	12 644

Liite 25. Johdannais sopimukset

Milj. e	30.9.2010					
	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset	47 469	53 917	24 719	126 104	1 821	1 806
Valuuttajohdannaiset	13 248	1 797	499	15 544	268	580
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	156	919	27	1 101	116	0
Luottojohdannaiset	-	157	100	257	4	3
Muut johdannaiset	3 836	343	-	4 179	8	21
Johdannaiset yhteensä	64 709	57 132	25 344	147 185	2 217	2 410

Milj. e	31.12.2009					
	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset	42 048	45 394	12 995	100 437	1 155	1 104
Valuuttajohdannaiset	11 274	1 959	489	13 722	239	338
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	177	814	41	1 032	87	0
Luottojohdannaiset	56	178	-	234	4	2
Muut johdannaiset	3 850	252	-	4 102	3	24
Johdannaiset yhteensä	57 406	48 597	13 525	119 528	1 488	1 469

Liite 26. Liiketapahtumat lähipiirin kanssa

OP-Pohjola-ryhmän lähipiiri muodostuu OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintoehenkilöistä ja muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP-Pohjola-ryhmän hallintoehenkilöihin luetaan OP-Pohjola-ryhmän pääjohtaja (OPK:n johtokunnan puheenjohtaja), OP-Keskus osk:n toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Hallintoehenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintoehenkilöllä tai hallintoehenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2009 jälkeen.

Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2010 on laadittu IAS 34 (Osavuositarkastukset) mukaisesti siten kuin EU on sen hyväksynyt.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet on kuvattu vuoden 2009 tilinpäätöksessä. Lisäksi OP-Pohjola-ryhmässä on tarkastuskaudella sovellettu tulevien korkorahavirtojen suojausta. Osavuositarkastuksen luvut ovat tarkastamattomia. Kaikki luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Pohjola Pankki Oyj julkaisee oman osavuositarkastuksensa.

OP-Pohjola-ryhmän tuloksen esittelee lehdistötilaisuudessa medialle pääjohtaja Reijo Karhinen 3.11.2010 klo 12.00 osoitteessa Teollisuuskatu 1 b, Vallila, Helsinki.

Helsingissä 3. päivänä marraskuuta 2010

OP-Keskus osk
Johtokunta

LISÄTIEDOT

Pääjohtaja Reijo Karhinen, puh. 010 252 4500
Toimitusjohtaja Tony Vepsäläinen, puh. 010 252 4020
Talousjohtaja Harri Luhtala, puh. 010 252 2433
Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

JAKELU

NASDAQ OMX Helsinki Oy
LSE London Stock Exchange
Keskeiset tiedotusvälineet
op.fi ja pohjola.fi